

Svet (z) kníh

časopis Knižnice pre mládež mesta Košice
september 2022 • číslo III • ročník II

INŠPIRUJE VZDELÁVA SPÁJA

KNIŽNICA
PRE
MLÁDEŽ
MESTA
KOŠICE

Kde nás nájdete?

Knižnica a jej pobočky

- 1 LitPark, Kukučínova 2
- 2 OD Mier, Nám. Jána Mathého 1
- 3 OC Merkúr, Němcovej 28
- 4 Nezábudka, Poľovnícka 8
- 5 Humenská 9
- 6 ZŠ Jozefa Urbana, Jenisejská 22
- 7 ZŠ Bukovecká 17
- 8 ZŠ Družicová 4
- 9 ZŠ Bruselská 18
- 10 ZŠ Ľ. Fullu, Maurerova 22
- 11 ZŠ Belehradská 21
- 12 ZŠ Krosnianska 4
- 13 ZŠ Postupimská 37
- 14 ZŠ Fábryho 44
- 15 ZŠ sv. Cyrila a Metoda, Bernolákova 18
- 16 ZŠ Starozagorská 8
- 17 ZŠ Mateja Lechkého, Jána Pavla II. č.1
- 18 SŠ sv. Košických mučeníkov, Čordákova 50
- 19 ZŠ Janigova 2

ZŠ BRUSELSKÁ 18

ZŠ BELEHRADSKÁ 21

**SÍDLISKO
ŤAHANOVCE**

2

OD MIER,
NÁM. JÁNA MATHÉHO 1

3

OC MERKÚR,
NĚMCOVEJ 28

SEVER

12

ZŠ KROSNIA NSKA 4

14

ZŠ FÁBRYHO 44

13

ZŠ POSTUPIMSKÁ 37

10

ZŠ LUDOVÍTA FULLU,
MAUREROVA 21

**DARGOVSKÝCH
HRDINOV**

ZŠ MATEJA LECHKÉHO,
JANA PAVLA II. Č. 1

17

KVP

16

ZŠ STAROZAGORSKÁ 8

4

NEZÁBUDKA,
POĽOVNÍCKA 8

1

LITPARK,
KUKUČÍNOVA 2

BIBLIOBOX

18

ZŠ JANIGOVA 2
SŠ SV. KOŠICKÝCH MUČENÍKOV,
ČORDÁKOVA 50

ZÁPAD

5

HUMENSKÁ 9

15

ZŠ SV. CYRILA A METODA,
BERNOLÁKOVA 18

**NAD
JAZEROM**

7

ZŠ BUKOVECKÁ 17

6

ZŠ JOZEFA URBANA,
JENISEJSKÁ 22

8

ZŠ DRUŽICOVÁ 4

Svet (z) kníh

september 2022
číslo III, ročník II

Redakčná rada:

Mgr. Michaela Dúcová
šéfredaktorka

Lucia Borovská, MSc.
Bc. Natália Malíková
grafické spracovanie

Mgr. Dominika Petáková, PhD.
redaktorka, jazyková korektúra

Ing. Viera Ristvejová
redaktorka

Bc. Zuzana Sedláková
redaktorka

Vydavateľ:
Knižnica pre mládež mesta Košice
Kukučínova 2
043 59 Košice

Rok vydania: 2022
Počet strán: 40
ISSN 2729-8426

Online verziu časopisu *Svet (z) kníh*
nájdete na www.kosicekmk.sk
v sekcii Vydávame.

Knižnica pre mládež
mesta Košice

KOŠICE

Obsah

- 6. // REPORTÁŽ**
Mesiac autorského čítania 2022
- 10. // FOTOREPORTÁŽ**
Záhrada piatich zmyslov
- 12. // DIAGNÓZA: ČITATEĽ**
- 15. // KNIHOPÍSAČI**
Rozhovor s Gabrielou Futovou
- 18. // TOTO SI MYSLÍM JA!**
recenzie na YA literatúru
- 19. // V KNIŽNOM BRLOHU**
Strážcovia kníh v sieňach vzdelanosti
- 22. // ČO ČÍTA...?**
kráľ detských čitateľov Gregor Černický
- 24. // ODBORNÍK POD LUPOU**
Marián Andričík
- 26. // NOVINKY Z NAŠEJ POLIČKY**
- 28. // HLAVIČKA**
s Machom a Šebestovou
- 33. // KOMIKSOVO**
- 36. // NAŠA – VAŠA KNIŽNICA**
Knižničný parlament

Viac pomáhajme a menej hodnot'me

Tieto slová som si len nedávno vypočula v jednom podcaste. Sú také jednoduché, ale také pravdivé. Každý z nás má život vo svojich rukách. Vy, my, ja, vlastne všetci. Aký bude, akým smerom sa uberie, to niekedy nedokážeme zmeniť, ale to, akým človekom chceme byť, o tom vieme rozhodnúť a pracovať na sebe celý život. Držme si palce, aby sa myšlienka „viac pomáhajme a menej hodnot'me“ dostala do našich srdc, rodín, zamestnaní a životov.

Letné dovolenky sa skončili, začal sa školský rok a my rozmyšľame nad tým, čo všetko ešte chceme a musíme stihnúť do konca roka. Máme plány, ciele, úlohy a aj sny a túžby. Posledná tretina roka je pred nami, tak hor sa do nej s rozvahou a hlavne otvoreným srdcom.

Život plynie rýchlo, až príliš rýchlo. Je to zvláštna doba – tá, ktorú teraz žijeme. Počúvame to z každej strany. Je to pravda alebo len fráza, ktorá sa obmieľa dookola? Čo vy na to? Najhoršie je podľa mňa to, že názor sa prezentuje ako fakt. To je teda poriadne divné... Vyjadrujeme sa k všetkému možnému, čomu vlastne ani nerozumieme. Hodnotíme a hlavne zabúdame na empatiu. Strácame čas hnevom, závišťou a premýšľaním nad výmyslami a nepravdami.

Skúsme sa namiesto toho radšej vybrať do lesa, na prechádzku, zabehnúť k rodine alebo len tak zísť s priateľmi na kávu. Pri týchto činnostiach aspoň vzniknú spomienky, ku ktorým sa vrátíme aj o pár rokov s úsmevom na tvári. Možno sa nám podarí zhodiť konečne pár kí, získať dobrý recept na parené buchty alebo sa zoznámime s novými ľuďmi. Namiesto problémov hľadáme riešenia.

Prečo píšem tak sentimentálne? Asi to bude tým, že dni sa skracujú, padá lístie a ja premýšľam viac nad „architektúrou“ všedných dní. Hodnotím, čo v osobnom živote ešte túžim urobiť a čo aj v tom pracovnom.

Užívajme si padanie gaštanov, zbieranie hribov a klopkanie dažďa na okno. Tešme sa z maličkostí všedných dní. Prajem vám krásne chvíle aj pri čítaní nášho tretieho čísla časopisu *Svet (z) kníh*.

P. S.: 6. septembra 2022 sme boli ocenení titulom Knižnica roka 2021. Získali sme Cenu ministerky kultúry SR za výnimočný prínos v oblasti podpory detského čítania, inovovania priestorov a publikovania. Verím, že sa tešíte s nami, lebo my sa tešíme veľmi.

Dovidenia v Knižnici pre mládež mesta Košice!

Kamila Prextovej
riaditeľka

Najväčší literárny festival v strednej Európe *Mesiac autorského čítania* (alebo skrátene MAČ, ako ho všetci voláme) sa tento rok uskutočnil tak, ako to bolo pred pandemiou – fyzicky, prezenčne. MAČ vznikol už v r. 2000 a jeho program tvorí denné čítanie (zväčša) dvoch autorov – jedného z domácich a jedného z krajiny, ktorá je čestným hosťom. Celý júl tak býva nabitý rôznorodými autormi aj zaujímavými textami. Každý rok sme privítali hostí z inej krajiny, vystriedali sa tu už spisovatelia zo Španielska, Rumunska, Gruzínska, Turecka či Škótska. MAČ 2022 privítal autorov z krajiny sopiek, polárnej žiary a večne nepriaznivého počasia – úžasného Islandu. Festival prebieha vo viacerých mestách a autori každý deň putujú z mesta do mesta, aby fanúšikom literatúry a čítania predstavili svoje texty a svoju tvorbu. Tento rok si prešli trasu Brno – Ostrava – Košice/Prešov – Bratislava, a tak mohli aspoň z vlaku či „pomedzi čítania“ spoznať našu krajinu.

MAČ sa v Košiciach už niekoľko rokov koná u nás v LitParku na Kukučínovej 2. Od 3. do 17. júla sme každý večer u nás privítali poväčšine dvoch (niekedy aj viacerých) hostí. Vystriedala sa tu skutočne pestrá paleta osobností, či už z Islandu, alebo slovenskej a českej literárnej scény. Boli tu stand-up komici, herci, výtvarníci, cestovatelia, hudobníci, politici; prišiel aj bývalý primátor Reykjavíku a zavítala k nám súčasná prvá dáma Islandu. Mali sme tak možnosť zistiť, ako sa to, čomu sa venujú alebo kde pôsobia, odráža aj v ich textoch. A veru bolo o čom počúvať!

Tohtoročný festival sme u nás odštartovali otváracím večerom, na ktorý prišlo asi 150 návštevníkov. Určite sa už viacerí z nich tešili, po dvojročnej pauze... Za lokálnych autorov prišiel **Milan Kolcun**, známy košický sprievodca, moderátor, zabávač a – samozrejme – aj spisovateľ. Tí, ktorí ho v tejto poslednej role nepoznali, boli iste prekvapení, keď nám prečítal zo svojich poviedok aj básní... Po ňom sa predstavil náš prvý islandský hosť, **Jón Gnarr**, známy herec, komik a stand-up komik, (recesistický) politik a dokonca niekdajší primátor Reykjavíku. Autori nám zvyčajne čítajú zo svojej tvorby, Jón si však pre nás pripravil zimomriavkové vystúpenie – zaspieval nám úryvok zo severskej Eddy v starej islandčine. Úvod bol teda trochu vážny, ale počas besedy sme sa aj poriadne zasmali, Jónov nákazlivý smiech si nás všetkých získal...

V druhý deň sme na pôde našej knižnice privítali opäť košickú spisovateľku **Tinu Van der Holland**, autorku historických románov. Za islandskú časť prišiel **Bergur Ebbi**, básnik a tvorca divadelných a rozhlasových hier. Je aj esejistom, a ako sám spomenul, venuje sa predovšetkým spoločenskej kritike. Nasledujúci deň sme si mali možnosť vypočuť besedu a čítanie so slovenskou prozaičkou a viacnásobnou finalistkou Anasoft Litery a Poviedky **Vandou Rozenbergovou**, ktorá je zároveň milovníčkou umenia (čo sa prejavuje aj v jej tvorbe) a islandským autorom **Halldórom Armandom**. Halldór vydal doposiaľ už niekoľko románov a je čítaný nielen na Islande; vo svojej tvorbe spája kritiku islandskej spoločnosti, pohľad na individuálne prežívanie postáv a zároveň ponúka čitateľovi humorný nadhľad.

Z českej literárnej a umeleckej scény k nám zavítal **Miloslav Vojtišek**, známy aj pod pseudonymom **S. d. Ch.** Spisovateľ, dramatik, bábkoherec, pôvodným zamestnaním hrobár, publikum pobavil svojím čítaním, ale aj počas rozhovoru. Humor, avšak poriadne čierny, nasledoval aj potom – na MAČ-i sme privítali **Hugleikura Dagssona**, islandského tvorca komiksov známeho azda po celom svete. Jeho obrázky sa vyznačujú trefnými, avšak poriadne kontroverznými výjavmi, slovnými aj vizuálnymi. Tí, ktorí sme milovníci čierneho humoru, sme sa nad to povzniesli a dobre sa zabávali, niektorí však z čítania dokonca odišli...

Český prozaik **Štěpán Kučera** nám predstavil svoju tvorbu, v ktorej odkazuje na klasické literárne diela, napr. Dona Quijota či Gilgameša, a po ňom prišiel na rad **Hallgrímur Helgason** – islandský prozaik, dramatik, producent a aj výtvarník. Prečítal nám úryvok zo svojho románu inšpirovaného skutočným človekom, svojou susedou, pri ktorom sme sa poriadne nasmiali, ale zároveň nám predstavil niekoľko svojich autoportrétov a iných maliieb. Nasledujúci deň sme na festivale mali slovenskú čoraz úspešnejšiu mladú autorku **Dominiku Moravčíkovú**. Tú poznáme ako poetku, ale aj prozaičku; prečítala nám zo svojej najnovšej a v ten deň pokrstenej knihy poviedok. Po nej nás návštevou poctila **Eva Luka**, slovenská poetka, ale aj autorka kníh pre deti. Vyštudovala japanológiu a niekoľko rokov žila v Japonsku, takže nám porozprávala aj o tom. Večer zakončila **Kristín Svava Tómasdóttir**, islandská poetka, prekladateľka, publicistka a historička. Vo svojom výskume sa zaoberá ženstvom, prečítala nám svoju úžasnú poému o pôrodnej babici; vedeli ste, že najkrajšie slovo v islandčine je ljósmóðir – pôrodná babica? Doslovne totiž znamená matka svetla...

Svoju tvorbu nám prišiel predstaviť ďalší český autor **Pavel Tomeš**. Ten pôsobí ako stand-up komik, publicista, je ale aj spisovateľom a takisto má vlastné vydavateľstvo; porozprával nám teda aj o tom, aké náročné je vydať knihu so všetkým, čo k tomu patrí. Pri čítaní sme sa taktiež poriadne nasmiali, nezaprel sa v ňom komik. Pavel prišiel z Ostravy spolu s Islandčankou **Hildur Knútsdóttir**. Tá je považovaná za jednu z najúspešnejších a najčítanejších autoriek hororových románov pre deti a mládež. Hildur píše veľa a často, vyšlo jej už vyše desať kníh – vlastných a aj v spoluautorstve. Nejaký čas pôsobila aj ako politička a bola poslankyňou islandského parlamentu. Najviac ju zaujímajú ekologické témy a feminizmus, čo nenásilným spôsobom pretavuje aj do svojich diel. Ďalší deň patril takisto česko-islandskej dvojici autorov. Známy cestovateľ, hudobník, pesničkár, ale aj básnik a prozaik **Jan Burian** nám porozprával o svojich zážitkoch z ciest (bol aj na Islande) a namiesto čítania nám svoju tvorbu zahral a zaspieval. **Oddný Eir**, ktorá pricestovala aj so synom, sa podelila o svoj text, v ktorom sa protagonistka vyrovnáva s problémom počať dieťa. Zaujímavé bolo, že samotná Oddný po napísaní a vydaní tejto knihy otehotnela.

Českú poviedkovú tvorbu reprezentovala **Irena Dousková**, ktorej knihy sa prekladajú do viacerých svetových jazykov. Vo svojich dielach ponúka pohľad na každodenné životy svojich postáv, ktoré sa ocitajú v rôznych situáciách. Island v ten večer zastupovala oceňovaná **Kristín Ómarsdóttir**, poetka, prozaička a dramatička, ktorej tvorba sa vyznačuje mrazivou atmosférou, no zároveň v čitateľovi vzbudzuje príjemný pocit a nastoľuje rovnováhu. Ďalší deň festivalu sme privítali islandsko-nórskoho autora, vedca-historika, rytiera I. rádu menovaného nórskym kráľom Haraldom V., spisovateľa **Bergsveinna Birgissona**. Ten k nám zavítal so svojou partnerkou, populárnou islandskou herečkou Steinunn Ólínou Þorsteinsdóttir, ktorá sa počas besedy začlenila medzi publikum. Bergsveinn nám čítal zo svojej novely o starom mužovi, ktorý sa po rokoch v listoch vyznáva svojej niekdajšej láske a ľutuje, že s ňou neodišiel. Je taktiež autorom biografického románu o svojom predkovi, Čiernom Vikingovi, ktorý je podložený serióznym historickým výskumom.

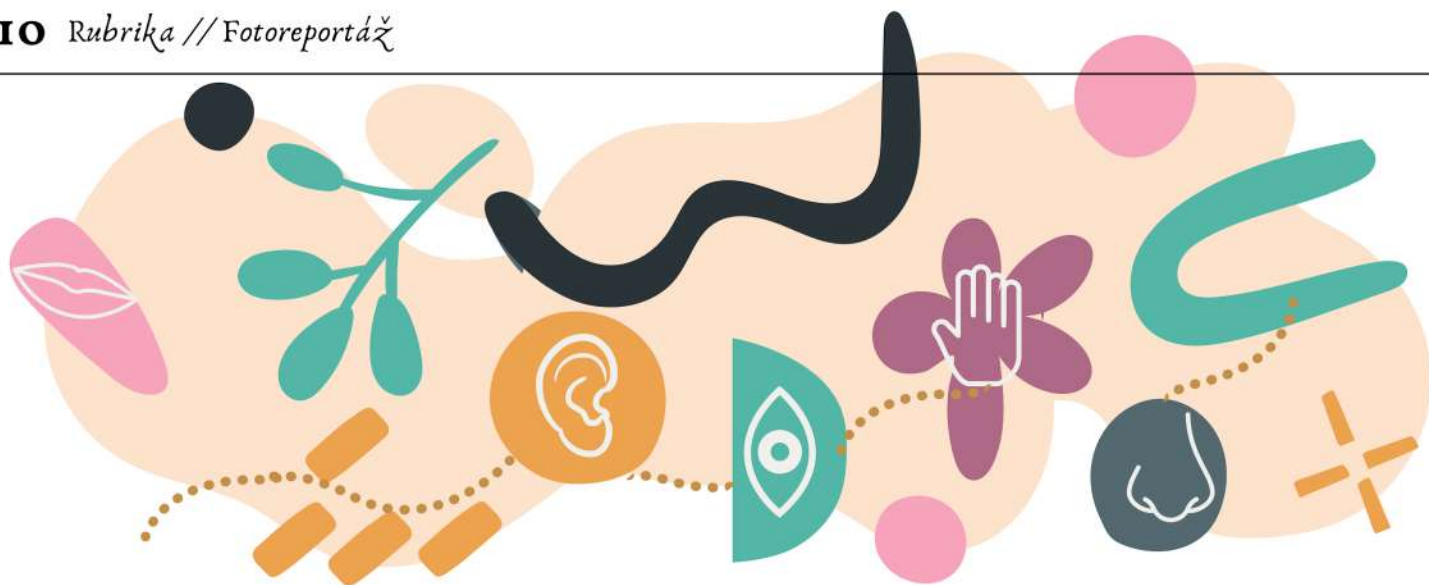
Jeden z „highlightov“ MAČ-u bol večer s **Elizou Reid**, súčasnou prvou dámou Islandu a zároveň výbornou autorkou. Okrem večerného čítania a besedy strávilo vedenie našej knižnice s prvou dámou aj popoludnie v Starej radnici, na stretnutí sa zúčastnili aj predstavitelia mesta Košice a Košického samosprávneho kraja. Eliza sa napriek svojej funkcii správala pokorne a milo ku všetkým a na jej texte sme sa výborne zabavili. Island má naozaj sympatickú a veľmi vtipnú prvú dámu... Večer bol obohatený aj hudobným vystúpením a za slovenskú literárnu scénu prišiel medzi nás básnik a fotograf **Erik Ondrejička**. Ten do čítania svojej poézie dokonca zapojil aj Elizu, ktorá predniesla Erikove básne preložené do angličtiny.

Slováka vystriedala česká autorka **Dora Kaprálová**, publicistka a literárna kritička žijúca v Berlíne. Píše najmä kratšie žánre a písanie je pre ňu akosi psychohygienou. Jej knihy sa prekladajú do viacerých jazykov, čo potvrdzuje jej úspech. S Dorou Kaprálovou pricestoval islandský autor **Jón Magnús Arnarsson**, herec, performer, raper, stand-up komik vystupujúci v divadle, rozhlase aj televízii. Je autorom divadelných hier a slam poetry žánra, čo nám aj počas večera predniesol – jednu báseň v islandčine a jednu v angličtine. Predposledný večer sme mali ženskú zostavu; slovenská poetka **Nóra Ružičková** je zároveň výtvarníčkou a aj autorkou vizuálnej poézie. Jej tvorba je charakteristická kombináciou rôznych foriem vyjadrení a feministickým ladením. Islandská autorka, takisto poetka, ale aj prozaička **Kristín Eiríksdóttir** má s Nórou spoločné taktiež výtvarnícke pozadie. Jej texty sa vyznačujú obraznosťou, výraznou psychologizáciou; postavy sú väčšinou outsideri hľadajúci sami seba a svoje miesto vo svete.

Posledný večer literárneho festivalu spestrila dvojica mladých slovenských experimentálnych a nekonvenčných básnikov – **Dominik Želinský** a **Richard L. Kramár**. Prvý z dvojice je aj sociológ pôsobiaci na Slovenskej akadémii vied a literárny kritik. V básňach sa vyjadruje aj k spoločenským a kultúrnym problémom súčasnosti. Richard L. Kramár je aj divadelníkom; jeho básne sú minimalistické texty, v ktorých odhaľuje a skúma sám seba, svoje hlboké vnútorné prežívanie. Islandskú sekciu uzavrela **Pórdís Helgadóttir**, ktorá píše poviedky, novely, ale aj poéziu – spoločne s inými autorkami vydali zbierku básní. Pôsobila aj ako dramaturgička v reykjavickom divadle a niekoľko hier aj sama napísala. Čítala nám zo svojho románu, v ktorom sa črtali naozaj silné naturalistické výjavy a psychické problémy. Navodila tak zimomriavkovú atmosféru a viacerých z nás motivovala na prečítanie celého diela.

Mesiac autorského čítania v Košiciach trval celé dva týždne a všetci, ktorí sme sa na ňom zúčastňovali (ako hostia, moderátori, tlmočníci či pomocníci), sme ešte doteraz plní zážitkov, podnetov a príjemných pocitov. Každá jedna autorka či autor priniesli niečo nové, iné, možno aj staré, ale aktualizované a viacerí z nás si počas toho obohatili svoje domáce knižnice... Bolo to intenzívne a už teraz sa tešíme na ďalší ročník *Mesiaca autorského čítania*, ktorého čestným hosťom bude Nórsko.

Nezábudka

so záhradou piatich zmyslov

I

Zámer bol jasný. Vytvoriť z letnej terasy v pobočke Nezábudka miesto, ktoré pomocou rôznorodých rastlín a doplnkov posluží návštevníkom nielen ako letná čítareň, ale aj ako relaxačná oáza na zelenú terapiu.

2

Vytvorili sme pracovnú skupinu a mohlo sa začať. A veru sme aj začali. Ale pekne poporiadku, najprv dlhočizný nákupný zoznam, potom prieskum trhu, nákup a konečne samotná realizácia.

3

Ako prvé prešli zmenou dreviny, ktoré sa nám akosi priveľmi rozrástli, a preto sme im rázne pristihli krídelká. Záhradka potrebuje viac slniečka.

4

Nášmu pozornému oku neušla zanedbaná dlažba, ktorá sa od poslednej prerábky opäť skamarátila s machom a rôznymi druhmi tráv. Podrobili sme ju dôkladnej očiste.

Konečne sa mohlo začať s tou príjemnejšou časťou prípravných prác, so sadením a presádzaním kvietkov a bylinek.

5

6

Všetko šlo ako po masle a už čoskoro mali všetky rastlinky svoje miesto v nových kvetináčoch alebo priamo v čerstvo upravenom záhone.

Počkali sme si na konečné rozhodnutie záhradného architekta a rastlinkám sme postupne prideliili miesto podľa účelu, ktorý mali v záhrade piatich zmyslov spĺňať.

7

8

Vytvorili sme takto päť tematických kútikov zameraných na päť zmyslov. Tento s pažítkou je určený na ochutnávanie.

Tuto môžete bylinky a kvietky ovoniavať. Ani my sme neodolali a všetko rad-radom ovoniavali.

9

A tu nájdete rastlinky s bohatou štruktúrou, na ktorej si vyskúšate hmat.

II

IO

Tu vďaka nádherným farbám určite potešíte svoj zrak.

12 Nakoniec bol vytvorený kútik venovaný sluchu a mohlo sa kolaudovať.

12

13

Prvá verejná návšteva sa konala za prítomnosti vzácných hostí, pozvanie na prvý krst vodou, slávnostné polievanie, prijali zástupcovia Slovenskej asociácie knižníc, predseda Ondrej Látka a riaditeľ Mestských lesov Košice, a. s., František Belí, ktoré náš projekt finančne podporili.

Bez detí by to ale nešlo. Pozvanie prijali žiaci zo sídliskovej základnej školy.

14

No knihovníci by neboli knihovníkmi, keby čosi svoje knihovnícke nepridali. A tak súčasťou slávnostného otvorenia bolo ukážkové sprievodné podujatie, ktoré deti prostredníctvom pracovných listov záhradou nielen previedlo, ale i zabavilo a poučilo.

Takto spoločne hľadali správne odpovede na otázky, ovoniavali, ochutnávali, hladkali aj počúvali... všetko bolo, ako malo byť, a všetky zmysly boli v strehu.

15

16

Niekedy trošku vypomohla teta knihovníčka...

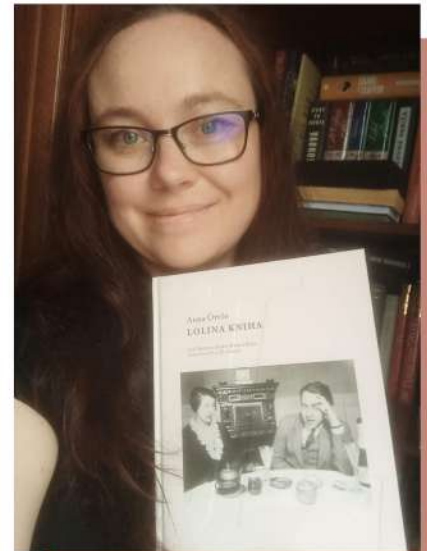
... a niekedy to šlo bez pomoci. Hlavné je, že sa všetkým, naozaj všetkým páčilo. A vy ostatní, ak budete mať náhodou cestu okolo, zastavte sa po kúsok pozitívnej energie. Toto miesto jej určite má aj na rozdávanie.

17

Michaela Dúcsová
pobočka P6, Humenská, šéfredaktorka
časopisu Svet (z) kníh

Yoko Ogawa – OSTROV BEZ PAMÄTI

Jedna z mojich posledných prečítaných kníh, ktorú som expresne zhltna, bol *Ostrov bez pamäti* od Yoko Ogawa. Nie je to nič oddychové a ľahučké, napriek tomu dej odsýpa rýchlo a mňa ťahalo čítať ďalej. Príbeh je desivo realistický a zároveň z neho prší poetika. Ružové lupene tečúce spolu s riekou kamsi preč do zabudnutia som mala pred očami, akoby boli živé.

Príbeh vnímame cez troch ľudí. Spisovateľku, R. a starca. Nemajú mená, sú to iba nositelia posolstva. Vlastne posolstiev... Bolo deprimujúce čakať, čo ďalšie zmizne, a vnímať, ako sa s tým kto vysporiada. Dejom sa prelína aj kniha, ktorú spisovateľka píše, a aj tá nám má čo povedať. Paralely s totalitnými režimami sú zrejmé, ale do popredia vystupuje aj iný fakt. Zabúdanie na minulosť sa nám môže stať osudným. A nielen preto, že si raz nemusíme spomenúť, ako voňajú ruže či ako znie zvuk z harmoniky. Stratila som prehľad, čie knihy si vyslúžili česť byť vo Future Library, ale myslím, že táto autorka tam nesmie chýbať.

Daphne du Maurier – REBEKA

Ďalšou knihou, ktorú som prečítala v poslednej dobe a ktorá mi uviazla v pamäti, je *Rebeka* od Daphne du Maurier. Túto knihu som mala v hľadáčiku dávno a až teraz na ňu prišiel čas. Hneď ako som sa začítala, kniha ma úplne vtiahla do deja. Nebolo to iba príbehom, ale aj príjemným štýlom autorky, hoci som sa ho obávala, vzhľadom na to, kedy bola kniha napísaná. Spočiatku mi prekážalo, že nemám potuchy, ako sa volá hlavná postava, ktorá rozpráva príbeh, ale časom som pochopila, že je to zámer. Bolo zaujímavé sledovať jej myšlienkové pochody, jej domýšľavosť a snívanie, vďaka ktorému sme síce nepoznali jej meno, ale dovolila nám nazrieť do svojho vnútorného sveta.

A Manderley ma úplne uchvátilo! Chcem taký dom vlastniť!!! Aj tu sa v plnej kráse ukázal štýl písania autorky, ktorý sa mi páčil čoraz viac. Bola som tam, cítila som počasie, atmosféru, kráčala som ponurými chodbami, cítila vôňu dažďa, počula more, vedela som si predstaviť, aké by to bolo prechádzať sa po záhradách, dať si čaj v rannom salóniku, obdivovať krásne izby a šatníky... Chcela som odhaliť tajomstvá Maxa, desila ma stará Danversová... Užila som si čítanie a skladám poklonu autorke, ktorá knihu napísala v roku 1938. Úžasný príbeh, úplne ma očarila, určite sa k nej niekedy v budúcnosti vrátim.

Lina Franková – VLČÍ ZÁMOK

Milujem čarovnú slovnú zásobu Liny a svet von Barevansonovských gotických zámkov, preto sa teším na každú knihu z tejto série! *Vlčí zámok* bol čarou cestou. Už od prólogu, v ktorom sa mladá žena po pohrebe v záhrade plnej jesene, hmly, svetielok, čo vyzerajú ako svetlušky, a prazvláštnych zrkadiel stretáva s podivnou dámou v dobových šatách, ktorú v zrkadle nevidno. Mladá Kasandra von Barevanson od nej dostáva zvláštny dar a netuší, kým táto zvláštna žena je. Kasandra mi bola nesmierne sympatická od prvej chvíle. Príslušníčka modernej šľachty, starého rodu plného mizantropov, introvertov a iných „individuí“. Von Barevansonovcov som si oblúbila už v *Hadom zámku* a veľmi kvitujem, že sa čitateľovi vôbec nesnažia zapáčiť. :) Sú svojskí, svojhlaví, dokonalo nedokonalí. Kasandra má v sebe ľadový pokoj a mužskú eleganciu. Gráciou, aristokratickým povýšenectvom a svojou hrdou povahou si ma hneď získala. Je to nádherná postava. :) Prirodzene mi veľmi imponovalo i to, že má nádherný starý zámok, parádnú knižnicu, záhradu plnú hmly, svetielok a zrkadiel, gotickú spálňu s rokokovým stolíkom, havrana a cigarety fajčí zásadne v špičke. Muž s bielymi vlasmi, ktorý sa objaví v jej živote a vtrhne doň

drzo a s dôrazným nesúhlasom svojej kolegyne Vandy aj majiteľky zámku, bol príjemným osviežením po všetkých klasických mužských hrdinoch v knihách.

... to najhoršie sa mi už stalo... nie je len prázdna fráza zo záložky ku knihe. Časť knihy, v ktorej sa Natan vracia v spomienkach k časom, keď bol ešte hnedovlasý, mi spôsobila zovretie hrdla a zimomriavky.

Čítanie som si nesmierne užívala, milujem spôsob, akým Lina skladá slová do viet. Jej opisy miest ma prenášali v deji do izieb zámku, chodieb či do záhrady. Dej spočiatku plynie ladne a pokojne, hoci čitateľ tuší, že za zdanlivým pokojom postáv niečo určite je.

Ludské vlasy v stene, vlčie preludy, ale aj city, ktoré vznikajú aj tam, kde by ste ich vôbec nečakali. Odporúčam milovníkom zvláštnych príbehov, ktoré v sebe nesú atmosféru bizarnosti, tajomna i temna. Ja sa už teraz neviem dočkať ďalšieho z príbehov zo sveta von Barevansonovcov. Milujem to, že Lina udalosti nepredkladá gýčovo ani pateticky, jej štýl písania je taký osobitý a ja začínam byť od neho závislá. Jej knihy o von Barevansonovcoch sa nečítajú, ale vychutnávajú ako káva... hoci mne skôr pripadajú ako absint v elegantnom poháriku so štylizovanou lyžičkou na striebornom secesnom podnose.

Anna Ötvös – Lolina kniha

Toto bola naozaj zaujímavá dobová freska. Čítala som ju dlhšie, pozerala si fotky a uvažovala, aké farby asi mali a ako vyzerá konkrétne miesto v Košiciach dnes. Ak by sa dalo cestovať časom, určite by som si rada pozrela Košice na prelome storočí.

Autorka si dala ohromnú prácu, keď vyskladala na pozadí doby nielen záhadnú L., ako ju označoval Márai, ale aj jej i jeho rodinu. Nie je to suchý výpočet rokov a tvárí, autorka okolo nich ovinula „živý životopis“ a ja som mala pred očami starý svet a ľudí v ňom. Dámy, ktoré sa angažovali v ženských spolkoch na podporu chudobných a vojnových sirôt, pánov v oblekoch, ktorí korzovali Széchenyiho parkom a rozoberali veľkú politiku. Spomienky Sándora na stretnutia s Lolou v Berlíne a jeho opisy bláznivých maškarných bálů ma šokovali. No môže to byť aj tým, že často máme skreslenú predstavu o minulosti a o tom, že bola iba „slušná“ . :)

Ilona, alias Lola – hoci sme sa o jej živote pred Máraiom dozvedeli celkom dosť – ostáva tajomnou ženou. V pozadí, v tieni svojho muža, čo však neznamená, že to bola sivá myš zamilovaná do veľkého autora. Rodičia, hlavne otec, boli proti tomu, aby si vzala za muža „pochybnú existenciu“. Z dobových zápisov, denníkov, listov, úryvkov z kníh... sa dozvedáme čo-to o žene, ktorá stála po boku spisovateľa viac ako 60 rokov, napriek trpkým udalostiam, ktoré ich postretli. Dočítala som sa, kde a ako študovala, či to, že pochádzala zo skutočne bohatej rodiny, nielen preto, že chodievali na dovolenky do Tatier i k moru. Okrem toho sa čitateľ dozvie o bežnom živote na začiatku minulého storočia či o trávení voľného času v Košiciach. Zaujal ma napríklad i taký fakt, že mala dvojfarebné oči. :)

Suma summarum, to bolo naozaj zaujímavé čítanie, s úžasným fotografickým materiálom, dobová sonda do života na prelome storočí, do života dvoch rodín a ich známych či priateľov. Nevieť sa zbaviť pocitu, že je mi Loly ľúto, aj keď podľa toho, čo som sa dočítala, to nebolo krehké žieňa, zrejme vytušila, „do čoho ide“, keď si vzala Sándora. Nemohla ale vedieť, čo všetko ju s ním čaká a aké trápenia ju postretnú. Musela to byť skutočne silná žena. Nedá mi nespomenúť ešte jednu vec, čo ma úplne zarazila. Uvažujem nad tým, či mal Márai divný zmysel pre humor alebo... neviem... jedno jeho vyjadrenie mi pripadalo odporné, aj vzhľadom na to, že Ilona pochádzala zo židovskej rodiny a jej otec zomrel v lágri. Posúďte sami:

„L. receptár. Pred štyridsiatimi rokmi začala zbierať recepty. Rukopisný zošit s otrhaným obalom. Písali doň mnohé: L., potom jej mama, moja matka, priateľky... Vedľa receptov je meno autora: Vilmina rada, ako piecť pagáče. (Vilmu neskôr upiekli v Osvienčime.)“

Gabriela Futová

**Vo svojej hlave mám kútik,
v ktorom sa hrám
a vymýšľam somariny**

”

Gabriela Futová je meno, ktoré v slovenskej detskej literatúre rezonuje v posledných rokoch zrejme najviac. Na svojom konte má plno detských kníh, učebnice, rozhlasové hry, spolupráce s inými spisovateľmi a iné zaujímavé písanky. Každý, kto Gabiku pozná, určite potvrdí, že je to veselá optimistická kopa, ktorá na besede medzi deti zapadne tak, že k nim jednoducho patrí.

Na začiatok trochu humoru (občas i cez slzy). Gabika na sociálnych siet'ach zverejňuje zážitky z besied a niektoré teda rozhodne stoja za to.

Deti: Píšete novú knihu?

Ja: Ešte nie, ale nápad už mám.

Deti: O čom bude?

Ja: Nepoviem. Lebo keď poviem, už ju nenapišem, lebo budem mať pocit, že som ju už pustila do sveta.

Deti: Ako sa bude volať?

Ja: Nepoviem.

Prvák: Povedzte!

Ja: Nepoviem.

Prvák: Mne môžete povedať. Ja ju aj tak nebudem čítať.

Dievčatko prinieslo 9 kníh na podpis s venovaním.

Ja: Prepánajána, to si vliekla do školy?

Dievčatko prikyvuje: Hej. Ale mamka mi dovolila len tri. Tak som ostatné potajomky prepašovala. Notota som skryla v telesnej.

Tretiačik: Pani spisovateľka, ja vás asi milujem.

Prváci: Kedy ste začali písať?

Ja: V roku 2000. Takže píšem 22 rokov.

Prvák Jožko: Takže píšete od doby kamennej.

Piatak: Vidíš to dievča v čiapke?

Ja: Vidím.

Piatak: Ja ju milujem. Ale strážia ju jej kamarátky a nechcú ma k nej pustiť.

Daniel (asi 9 rokov): Dnes je pre mňa výnimočný deň. Raz o ňom poviem svojim deťom.

Reakcie detí na besedách sú teda pamätné a Gabika priznáva, že ju často dokážu veľmi rozosmiať. „Stalo sa však, že ma aj dojali. Rozplakala som sa, keď mi celá sála spievala k narodeninám. To bola sila! Dojímam sa aj vtedy, keď mi rodičia píšu, ako moje knihy zmenili vzťah ich detí k čítaniu. Pozitívne.“

Ako vidieť, Gabika skutočne rozumie reči detí a je medzi nimi obľúbená. Cíti sa však byť aj slávna? Deti by jednoznačne odpovedali áno. „Necítim sa byť slávna, a ak mi náhodou niekto cudzí povie, že pozná moje knižky, vždy som úprimne prekvapená. Na ulici ma, našťastie, nespoznávajú. Ja ako rodená hanblivka by som fakt neznášala dobre, keby sa mi hocikedy prihovárali cudzí ľudia.“

Detskí čitatelia ju majú skutočne radi, o čom svedčí vysoký počet knižiek i ich čítanosť. Gabika je však takisto čitateľ. Obdivuje autorov detektívok, autorov kníh s drsným čiernym humorom a vlastne každého, koho kniha zaujme. „Čítam všeličo, takže moje preferencie sa neustále menia.“

Je však jedna kniha, ktorá má u nej stále miesto už celé roky. Je ňou *Malá bosorka* od Otfrieda Preusslera. „Je to jednoznačne moja najobľúbenejšia detská knižka. Je to tak preto, lebo si dodnes pamätám na intenzívny čitateľský zážitok, ktorý som pri čítaní tejto knihy mala. Mala som vtedy osem rokov. Bol taký silný, že som ju hneď začala čítať odznovu.“ Ak by sama vedela čarovať, presne vie, ako by mágiu využila. „Hneď by som zo sveta odčarovala choroby, vojny, aroganciu a ľudskú hlúposť.“

Písať pre deti je ťažšie, ako sa zdá. Preniknúť do detského sveta, zaujať detského čitateľa a udržať si jeho pozornosť. Zdá sa však, že pre Gabiku je to brnkačka. Čím to je? „Možno je to tým, že sa dokážem vžiť do svojich postáv. A možno tým, že sa rada držím reality a snažím sa problémy detí nebagatelizovať. A stále sa cítim tak trochu dieťaťom. Aj keď na dieťa už dávno nevyzerám, stále mám vo svojej hlave kútik, v ktorom sa hrám, vymýšľam somariny a tie niekedy aj realizujem.“

Papuľnatá a rozmaznaná? Nie!

„Podľa mňa som bola vynikajúce dieťa,“ usmieva sa. „Podľa mojich bratrancov rozmazané. Bola som normálne dieťa s veľkým zmyslom pre zodpovednosť aj nezodpovednosť, veľkou zvedavosťou, strachmi a rada som mame papuľovala. V škole som väčšinou poslúchala, ale sem-tam som vystrčila rožky aj ja a boli z toho poznámky.“

Ako žiačka bola vzorná, mala rada, keď ju pani učiteľky chválili, rada sa zapájala aj do mimoškolských aktivít. „Na základnej škole som bola rozhodnutá mať čisté jednotky a to sa mi podarilo. Na gymnáziu som bola taktiež ešte veľmi aktívna, ale na vysokej som už bola lajdáčkou. Myslím, že som po gymku trošku vyhorela, lebo som to s aktivitami prepískla.“

Keďže bola jedináčik, knižky jej celé detstvo nahrádzali súrodencov. Čítala stále, a keď neboli poruke detské knihy, čítala dospelácke. „Do knižnice som síce nechodievala rada, lebo som sa bála prísnych knihovníčok, ale navštevovala som ju, lebo nič nebolo krajšie, ako dostať sa k vysnívanej knihe.“

Gabika je i mama, a hoci na to nevyzerá, nemá deti v škôlkarskom ani školáckom veku. Ako sa dívajú na fakt, že mama je spisovateľka a jej príbehy sú aj v čítanke? „Moje deti sú už dospelí samostatní ľudia a nijako to neriešia. Ale keď bol Maroš tretiak, vtedy bola ukážka z mojej knihy v učebnici po prvý raz a ja som sa ho pýtala, aké to bolo, keď na hodine čítali. Povedal, že keď deti prečítali moje meno ako autorky ukážky, tak na neho vyhrkli: ‚Maroš! To je tvoja mama!‘. Marošovou reakciou bola lakonická poznámka, že to bolo trápne.“

„Šalená“ mama

Gabikine knižky sú pre deti a o deťoch a je v nich teda aj veľa mám. Všetky si vymýšľa alebo je niektorá ako ona? „Ja som taká trochu ‚šalená‘ mama. Naše deti mali aj veľa voľnosti, aj som po nich pokričala, keď mi brnkali na nervy, aj som sa s nimi bláznila a vymýšľala blbosti. Ani neviem, ktorú knižnú mamu by som prirovnala k sebe. Asi som to skôr porozdeľovala.“

Známa slovenská spisovateľka je mama dvoch detí, teda dvoch odrastených detí. Keď boli malé, čítala im prvé štyri knihy, ktoré napísala. „Veľmi som sa tešila, keď ma presviedčali, aby som čítala ďalej a ďalej v domnienke, že ako super som to napísala. Až nedávno sa mi priznali, že ma povzbudzovali v čítaní len preto, aby ešte nemuseli ísť spať,“ smeje sa. „Písaniu o svojich deťoch som sa vyhýbala, lebo mi to dcéra vyslovene zakázala. Zato syn, ten mi raz nadšene oznámil, že on by bol rád, keby som o ňom napísala knihu. A že bude naschvál vystrájať, aby som mala o čom písať. Takto vznikla knižka Lebo musím!“

Nie všetky knihy, ktoré Gabika napísala, sú iba veselé, rieši v nich detské svety so všetkými ich malými i veľkými problémami. Jedna knižka však trčí. Zhmotnila v nej ťažšiu etapu svojho života, keď bojovala s rakovinou. Lenže aj tu sa ukázala Gabikina optimistická povaha. „Keď som mala rakovinu, nebola som vôbec smutná. Práve naopak. Choroba ma vyslobodila z roztočeného kolotoča a ukázala mi, že sa vždy dá ubrať plyn. Mňa to vlastne ani nešokovalo, to skôr moje okolie. Holá hlava ma netrápila, aj preto je príbeh O Bezvlaske pozitívny. Takže mi ani nenapadlo, aby som sa bála plaču na besedách. Vlastne bol ten rok, keď som sa liečila, veľmi fajn. Konečne som si poriadne oddýchla.“

Každý, kto Gabiku pozná osobne, musí potvrdiť, že je živel a chodiaci optimizmus. Entuziazmus jej nevzala ani choroba. Čo jej dobíja baterky? „Ja si musím dávať veľký pozor na to, aby som sa nevybila až do vyčerpania. Ale niekedy to neustrážim a potom sa mi stávajú samé nepríjemnosti. Takže dobíjaním je venovanie sa veciam, ktoré mám rada. Čítaniu, volejbalu, pleteniu, hraniu sa so zvieratami, stretávaníu sa s priateľmi, bylinkám. No a keď sa dobijem, potom si zas vymyslím aktivity, po ktorých idem odpadnúť,“ smeje sa. „Venujem sa aj záhrade, dvoru, začala som viac cvičiť, a keď už naozaj nemám čo robiť, idem sa prejsť so psami na pole a nechám svoje myšlienky lietat' kade-tade.“

Michaela Dúcová

Toto si myslím ja!

Tiene medzi nami

Tricia Levenseller

Zatiaľ najlepšia kniha, ktorú som čítala tento rok, je rozhodne *Tiene medzi nami* od autorky menom Tricia Levenseller. Táto kniha ma upútala hneď prvou vetou, čo je pri mne fakt vzácne.

Ďalej sa mi veľmi páči hlavná hrdinka. Strašne ľutujem, že som túto knihu neprečítala skôr, ako sme nahrávali náš podcast o ženských postavách, lebo o tejto by som vedela povedať veľa. V prvom rade sa mi páči, že je antihrdinka. Je manipulatívna, chamtivá a sebecká a nehanbí sa za to. Je to jeden z mála prípadov, keď typická femme fatale (z francúzštiny doslova fatálna žena, čiže zlá žena, ktorá zvädza chlapov a zametá nimi) je hlavná postava a nie zloduch, ako to býva v starých hollywoodskych filmoch. A úplne sa s ňou dokážem stotožniť. V puritánskej spoločnosti, akou je tá v knihe, ženy naozaj nemajú veľa možností, no ona šikovne vybabrala so systémom. Ďalej by som o nej povedala, že sa mi páči, aké má sebavedomie. Myslím, že o tomto sme presne hovorili v našom podcaste – hlavné hrdinky v Young Adult knihách sú väčšinou tiché, hanblivé, nesebavedomé alebo nemajú vlastný názor. No Alessandra, hlavná postava tejto knihy, je presný opak všetkých týchto vecí. Sebavedomia má na rozdávanie a je silná feministka.

A to je ďalšia vec, ktorú oceňujem na tejto knihe. Autorkin a tým pádom aj Alessandrin feminizmus. Nebije tam do očí na každej jednej strane a slovo „feminizmus“ či „feministka“ tam nie je spomenuté ani raz, no je tam. Alessandra často spomína, že až raz bude kráľovná, dá ženám a mužom rovnaké práva, a to vo všetkých aspektoch života.

Musím sa však priznať, že som asi celkom nepochopila nadprirodzené schopnosti Tieňového Kráľa. Žiada si to viac vysvetlenia, lebo som bola z toho celý zvyšok knihy zmätená. To je jediná vec, ktorú môžem vytknúť!

Celkovo túto knihu silne odporúčam a dávam jej 5 hviezdičiek z 5.

Daj sa zviezt'

Sarah Dessen

Pôvodne som od tejto knihy čakala, že to bude taká letná oddechovka na čítanie k vode, ale bola som pozitívne prekvapená. Zašla do hlbokých tém, akými sú strata blízkej osoby či trauma, s ktorou nás nechávajú rodičia a veľakrát si ju ani neuvedomujeme.

Príbeh je jednoduchý – dievča má pocit, že premrhala celú strednú školu, tak cez prázdniny pred výškou doháňa „zameškané“. Veľmi sa mi však páči, že tá jej premena nie je zo dňa na deň. Jednoducho sa jedného dňa nezobudí a nepovie si: „Tak a teraz začnem vymetať všetky bary a nočné kluby namiesto sedenia doma a čítania kníh.“ Je to realistické. Najprv je trochu ako utrhnutá z reťaze a urobí jedno zlé rozhodnutie, no potom je to postupné. Nájde si kamarátov a pomaly vylieza zo svojej ulity. Zo začiatku je spoločensky neohrabaná, no pomaly sa zlepšuje.

Takisto sa mi páči, že tam neprevažuje taká tá mentalita – „ja som iná ako ostatné“, teda iná = lepšia. Hlavná postava sa tak na začiatku síce cíti, lebo na rozdiel od iných ženských postáv v knihe nemá rada ružovú a nakupovanie, no potom zistí, ako sa mýlila. Jedno z tých „ostatných“ dievčat totiž ide na tú istú prestížnu univerzitu ako ona a tiež pozná tých istých básnikov a spisovateľov. Nakoniec sa z nich stanú najlepšie kamošky.

Pokiaľ ide o centrálnu love story, veľmi sa mi páči, nie je kliše. No musím sa priznať, celkom som nepochopila, prečo sa uprostred knihy pohádali a prestali spolu baviť. Pripadalo mi to ako silná dráma.

Podľa tejto knihy vyšiel aj rovnomenný film na Netflixe, no popravde, knihe sa nevyrovná. Podľa mňa bol príliš krátky na to, aby obsiahol všetko, čo kniha, a preto veľa vecí vynechal. Silno odporúčam siahnuť radšej po knihe.

Julka Jakubeková

ambasádorka

Knižnice pre mládež mesta Košice

STRÁŽCOVIA KNÍH V SIEŇACH VZDELANOSTI

Knižnica, bibliotéka či knihovňa. To všetko sú názvy, ktoré pomenúvajú jednu a tú istú inštitúciu, ktorá sa v prúde času menila a formovala až do dnešných dní. Kedysi bola výsadou majetných a privilegovaných, neskôr iba mužov, dnes je miestom, kde sa môžu stretávať všetci. Tak ako by ste tam v dávnych dobách márne hľadali chudobných, takisto by ste tam neskôr nestretli ženy. Ich vzdelávanie sa totiž považovalo za zbytočné, a tak sa nielen nemohli stať čitateľkami knižnice (lebo to viac-menej boli študovne a študovať mohli predsa iba muži), ale ani knihovníčkami. Dejiny ako také sa k ženám často chovali macošsky, no mnohé ženy dokazujú, že aj keď s nimi mužský svet nepočítal, ony si predsa vydobyli svoje miesto.

„Ženské sú neobratné a povrchné v prácach svojich a tá najmenšia prekážka odradí jich. Jeden jediný ženský študent dá profesorovi viacej práce ako tridsať študentov mužského pohlavia,“ hlásal akýsi namosúrený nemecký profesor v Národných novinách ešte v roku 1888. Ako dobre, že sa mnohých žien tento krutý súd nedotkol a tvrdohlavo si „išli svoje!“ Knižnice totiž vždy úzko súviseli so vzdelanosťou a vzdelávaním a to bolo predlhé storočia ženám odopierané a ženské študentky boli často šikanované a ponižované. Ak by sme sa však chceli ponoriť hlbšie do studne dejín, zistili by sme, že to tak nebolo vždy. Za všetky sa žiada spomenúť napríklad Hypatia. Filozofka, astronómka a matematicka zo starovekej Alexandrie. V dobách antiky mali totiž ženy úplne iné postavenie, iné práva a celkom inak ich vnímali aj muži. Ale... to by sme už priveľmi odbočili do histórie.

Kým sa teda zo stánkov vzdelanosti stali miesta dostupné mužom, ženám, bohatým i chudobným, pretieklo v riekach veľa vody.

Od hlinených tabuliek po t'avy

Vynález kníhtlače na svoje objavenie musel nejaké to storočie počkať, ľudia však oddávna hľadali spôsob, ako zaznamenať svoje myšlienky. Papyrussy, pergameny či hlinené tabuľky. Nimi boli kedysi v dávnych časoch zaplnené knižnice, respektíve archívy a zbierky. Najskôr boli súkromné a verejnosť k nim nemala prístup.

Medzi najstaršie nálezy určite patrí ohromná zbierka zhruba 30 000 hlinených tabuliek z obdobia okolo roka 3000 p. n. l., ktorá bola nájdená v Mezopotámii. Prvá známa zbierka papyrusových zvitkov pochádza z obdobia 1300 – 1200 p. n. l. a bola nájdená v egyptských mestách Amarna a Téby. Najstaršie knižnice vznikli v Sumeri medzi 26. a 25. storočím p. n. l. V meste Nippur bola napríklad objavená Chrámová knižnica umiestnená v šesťdesiatich dvoch miestnostiach a obsahovala viac ako stotisíc hlinených tabuľ. Viedli ju, prirodzene, kňazi.

Ako prvá knižnica na svete je označovaná kráľovská knižnica kráľa Ashurbanipala. Bola objavená archeológmi v Ninive v starovekej Asýrii (dnes Irak). Obsahovala viac ako tridsaťtisíc hlinených tabuliek a fragmentov s textami v klinovom písme. Ak by ste ich dokázali prečítať, nájdete tam všetko od vládných záznamov cez literárne diela po technické opisy. Našiel sa tam i slávny *Epos o Gilgamešovi*.

Že história dokáže byť aj vynaliezavá a vtipná, svedčí nápad perzského veľkovezira Abdula Kassema Ismaela z 10. storočia p. n. l. Rozhodol sa, v duchu hesla *Keď nepríde Mohamed k hore, musí prísť hora k Mohamedovi*, dostať knihy k ľuďom. Na viac ako 500 tiav dal naložiť tisícky kníh. Zvieratá kráčali za sebou tak, že bolo možné vyhl'adať knihy podľa abecedy. Ťažko povedať, ako fungovala táto myšlienka v praxi, faktom však je, že Abdul vynašiel zrejme prvú mobilnú knižnicu v dejinách.

Od súkromných k verejným

S príchodom ďalšej epochy dejín sa knižnice stali miestom plným prevažne kresťanskej literatúry. Uložené boli najmä v kláštoroch a súkromných zbierkach. Najvýznamnejšou cirkevnou knižnicou bola Pápežská knižnica v Ríme. Teraz je známa pod pojmom Vatikánska knižnica. Údajne sa v jej útrobach a tajných podzemných chodbách nachádzajú všakovaké zaujímavé knihy, nielen s kresťanskou tematikou. Keďže je však verejnosti neprístupná, otvára to priestor na množstvo konšpiračných teórií o tom, čo všetko ukrýva.

Neskôr sa s otváraním univerzít zrodila myšlienka univerzitných knižníc, aby mali študenti čo najbližšie k tomu, čo naplní ich hlavy vedomosťami. V 13. storočí vznikla prvá na parížskej univerzite Sorbonna. Knižnice sa teda sprístupnili širšej verejnosti, no iba študentom a učiteľom – mužom.

V 15. storočí prichádza obrovský zlom a na scénu za ovácií vstupuje Gutenberg. Presnejšie Johann Gensfleisch zur Laden zum Gutenberg. Ťažko povedať, či to s ováciami bolo aj v jeho dobe a či tušil, aký obrovský objav učinil. Vynašiel totiž kníhtlač. Ak by ste náhodou nevedeli, aká kniha bola vytlačená ako prvá, stačí si spomenúť na najčítanejšiu na svete i v dejinách. Áno, je to Biblia.

S týmto veľkým vynálezom, samozrejme, prišla masovejšia výroba kníh a chcel ich mať doma každý, kto niečo znamenal. Presnejšie, kto mal na to peniaze. A tak pribúdali univerzitné knižnice a vznikali šľachtické. Za zmienku z našich iste stojí tá Aponiovská v kaštieli Oponice či Andrášiovská v Betliari.

Súkromné knižnice boli čoraz obľúbenejšie a šľachtické dcéry mali veľkú výhodu, lebo ak mali osvietenejšieho tatka, mali ľahší prístup k vzdelaniu. Ako napríklad urodzená slečna Adelka Ostrolúcka, ktorá sa určite aj vďaka knihám zdokonalila v ôsmich jazykoch.

V tejto dobe sa pomaly menilo celkové povedomie o vzdelaní žien, hoci ostalo ešte mnoho a mnoho tatkov, ktorí sa nazdávali, že žena nemusí vedieť viac ako čítať, písať a viesť domácnosť. Avšak kto má prehľad v historickej literatúre, dobre vie, že na scénu prichádzali ženské romány. Takú *Utópiu*, *Milenca lady Chatterlyovej* či dobrodružstvá školáčky Claudine od Colette (pardón od Willyho) však dievčatá a ženy ešte dlho čítali potajme.

Dnes si možno niečo také už ani nedokážeme predstaviť. Knižnice sa stali verejnými kultúrnymi stánkami podporujúcimi nielen vzdelanosť. Spájajú ľudí, knihy, informačné technológie, prírodu a aj mnohé, na prvý pohľad nespojitelné veci. Ich úloha v minulosti bola podstatne oklieštenejšia ako dnes. Môžeme iba dúfať, že sa už nikdy nevrátia časy, keď bolo vzdelanie a čítanie prístupné iba mužom či určitým skupinám ľudí.

Múdry, múdry a ešte raz múdry

Za takého bol považovaný každý Archivár, Majster kníh či Strážca tabuliek, ako sa kedysi hovorilo knihovníkom. Toto povolanie patrilo a dodnes patrí k starým a uznávaným profesiám. V minulosti predstavovalo symbol múdrosti, rozhl'adenosti a rešpektované bolo nielen vo svojej spoločenskej vrstve, ale aj v tých vyšších. Ako už bolo spomenuté, táto výsada patrila dlho iba vzdelaným mužom, iba tí boli vyvolení pre toto povolanie. Stávali sa nimi archivári, kňazi, mnísi, neskôr učitelia.

K najznámejším knihovníkom patrili napríklad: vynálezca kníhtlače Johannes Gutenberg, básnik a dramatik Friedrich Schiller, rozprávkarí bratia Grimmovci, dokonca aj známy milovník Casanova. Významnými knihovníkmi boli aj Adam František Kollár (riaditeľ dvorskej knižnice vo Viedni) či Pavol Jozef Šafárik (riaditeľ Univerzitnej knižnice v Prahe).

Je preto úplne paradoxné, že stereotypy neobišli ani túto oblasť. Najrozšírenejší súčasný knižnícky stereotyp vyplývajúci z výskumu totiž možno popísať v niekoľkých bodoch:

- ženy v strednom, prípadne staršom veku,
- vlasy vyčesané do drdola,
- pohodlne oblečená a obutá,
- má okuliare,
- prísny pohľad,
- neustále napomína návštevníkov knižnice.

Zdroj: https://www.imdb.com/title/tt3663490/?ref_=ttmi_tt

Ako sa to stalo, nie je jasné, určite za to však môže široké verejné povedomie, ktoré už dlhodobo vníma knižníctvo ako ženskú profesiu. Faktom však je, že dnes nájdete za knižníckymi pultami viac žien ako mužov. Tak alebo onak, podstatné je, aby ste natrafili na knihovníka alebo knihovničku, ktorí rozumejú svojmu povolaniu a vykonávajú ho s láskou ku knihám a čitateľom. Hoci... ani natrafiť na takého Flynnu Carsena by rozhodne nebolo na zahodenie. ☺

Ak máte chuť na nejakú literatúru o knižniciach či knihovníkoch, tu je niekoľko tipov:

- Lin Rina – Kroniky prachu,
- Fiona Davis – Knižnica na Piatej avenue,
- Antonio Iturbe – Knižnička z Auschwitzu.

Zdroje:

<https://medziknihami.sk/clanky/pohnuta-historia-kniznic/>
<https://www.youtube.com/watch?v=-l541oizakI>
https://www.vkmk.sk/download_file_f.php?id=909760
http://www.snslp.sk/wpcontent/uploads/Stereotypy_v_kniho_vnictve-2016.pdf

Michaela Dúcová

ČO ČÍTA...

KRÁĽ DETSKÝCH ČITATEĽOV

Konečne sa mohlo začať s tou príjemnejšou časťou prípravných prác, Knížnica pre mládež mesta Košice začiatkom februára 2022 vyhlásila voľbu kráľa detských čitateľov. Po dvoch súťažných kolách, z ktorých to prvé pozostávalo z vedomostného testu a druhé preverilo zručnosti pri vytváraní krátkych videí zameraných na prezentáciu obľúbeného čítania, sme spoznali naozaj výnimočne sčítaných finalistov. Pred konečným verdiktom poroty sme si ich pozvali do knižnice, aby sa verejne predstavili aj svojim rovesníkom a, samozrejme, finálovej porote.

Vybrať zo šiestich kandidátov toho najlepšieho nebolo pre porotu vôbec ľahké. Nakoniec rozhodnutie predsa len padlo a vo veľmi vyrovnanom boji zvíťazil a kráľovský titul získal Gregor Černický. Jeho úlohou je teraz po celý rok nielen veľa čítať, ale v mene knižnice prezentovať vo svojom okolí čítanie ako naozaj zábavnú a zároveň dôležitú súčasť rozvoja ľudských schopností a zručností.

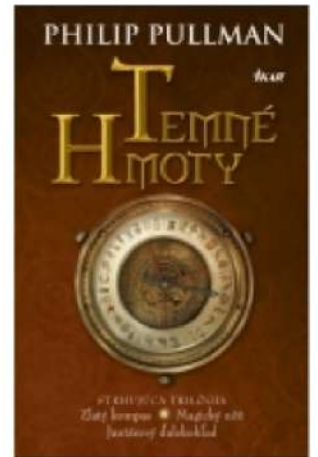
Gregora sme poprosili, aby sa s nami podelil o niektoré knižné odporúčania, a jeho tipy vám teraz prinášame.

Ahojte, pozdravujem všetkých skúsených, ale aj začínajúcich a váhajúcich knihomol'ov. Pre všetkých, ktorí sa úspešne prehrýzli fantastickým svetom Tolkienovej Stredozeme alebo sa úspešne prečarovali na koniec Harryho Pottera, odporúčam **trilógiu Temné Hmoty Philipa Pullmana**.

Hlavná hrdinka Lyra a jej cesta za tajomstvom prachu sa vám určite bude páčiť. V jej svete plnom nástrah stretnete mnoho postáv, lietajúce čarodejnice alebo ľadového medveďa v rytierskej zbroji. Ale predovšetkým je kniha plná démonov. Nie, nebojte sa, v Lyrinom svete má démona každý, kto má dušu. Alebo nie?

O tom sa už musíte presvedčiť sami. O tejto knihe som sa dozvedel prostredníctvom seriálu. Kniha je ešte lepšia ako jej filmové spracovanie.

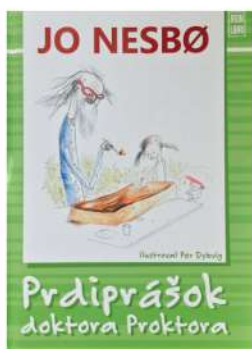
Pre tých, ktorí ešte nenabrali dost' odvahy letieť k hviezdám, odporúčam knihu **Kira Buljčova O sto rokov predtým**. Šiestak Kol'a, tak sa volá hlavný hrdina, jedného dňa zo zvedavosti zabľúdi do susedovho bytu a ocitne sa v budúcnosti. Získa nových priateľ'ov a pokúsi sa zachrániť prístroj na čítanie myšlienok. Táto kniha ma priviedla k sci-fi literatúre, je plná nápadov a veľmi dobre sa číta.

Ak sa rozhodnete ísť touto cestou, siahnite po **Stopárovom sprievodcovi galaxiou od Douglasa Adamsa**. Je to uletené sci-fi plné nápadov a neuveriteľného humoru a najlepšia kniha, akú som kedy čítal, a odporúčam ju všetkým fanúšikom sci-fi.

Ak sa vám zapáči Adamsov štýl písania a dostanete chuť na netradičnú detektívku, skúste jeho knihu **Holistická detektívna kancelária Dirka Gentlyho**. Kniha sa zdá zo začiatku nejasná a nezrozumiteľná, ale keď budete trpezliví, dočkáte sa zaslúženej odmeny v podobe nápaditého obsahu, výborných hlášok, vtipných prirovnání a myšlienok, ktoré stoja za zamyslenie. Kniha v sebe spája sci-fi, detektívku a horor.

Ďalšia výborná kniha od Douglasa Adamsa sa volá **Dlhý temný súmrak bohov**. Zistíte, že aj keď sa to nezdá, všetko so všetkým súvisí. A keď budete niekedy čakať na letisku, poriadne sa poobzerajte, či tam náhodou nestojí vysoký chlapík v kožuchu s nápadne veľkým kladivom. Určite bude chcieť letieť do Nórska.

A keď už sme pri tom Nórsku, tak vám odporúčam skvelú sériu **Prdiprášok doktora Proktora** od Jo Nesba. Bule a Lisa dostanú nápad, ako zbohatnúť. V knihe sa dozvieme, či sa im podarí predat' prdiprášok vesmírnej agentúre NASA. Keď sa vyberiete do knižnice, určite si medzi množstvom kníh dokážete nájsť tie, ktoré vás zaujmú, a ak si nebudete vedieť poradiť, pani knihovnička vám určite rada pomôže.

Gregor Černický
Viera Ristvejová

Zdroj: <https://kristalovekridlo.sk/>

ODBORNÍK POD LUPOU

Marián Andričík

V minulom čísle časopisu sme sa spoločne pozreli na jedného z našich literárnych vedcov, ktorý sa zaoberá predovšetkým detskou literatúrou – Dávida Dziaka. Tentokrát sa budeme venovať odborníkovi, ktorý však už na poli literatúry pôsobí dlhší čas, a to nielen ako vysokoškolský profesor, ale aj básnik, prekladateľ a laureát prestížneho ocenenia Krištáľové krídlo. Pomyselnú lupu si tentoraz vezmeme na Mariána Andričíka...

Marián Andričík je rodák z Humenného, syn Juraja Andričíka, takisto známeho básnika, rozhlasového redaktora, prekladateľa a autora textov a rozhlasových hier pre deti a mládež. Navštevoval gymnázium v rodnom meste a po jeho absolvovaní študoval slovenský jazyk a literatúru a anglický jazyk a literatúru na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V r. 1996 začal svoje pôsobenie na Prešovskej univerzite v Prešove a od r. 2007 je jeho pracoviskom FF UPJŠ v Košiciach. Okrem toho, že zastáva funkciu prodekana pre vedeckovýskumnú činnosť a doktorandské štúdium, jeho „domovskou“ je Katedra slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie. Prednáša a vyučuje niekoľko predmetov, okrem iných teóriu literatúry, svetovú literatúru a vedie prekladové semináre

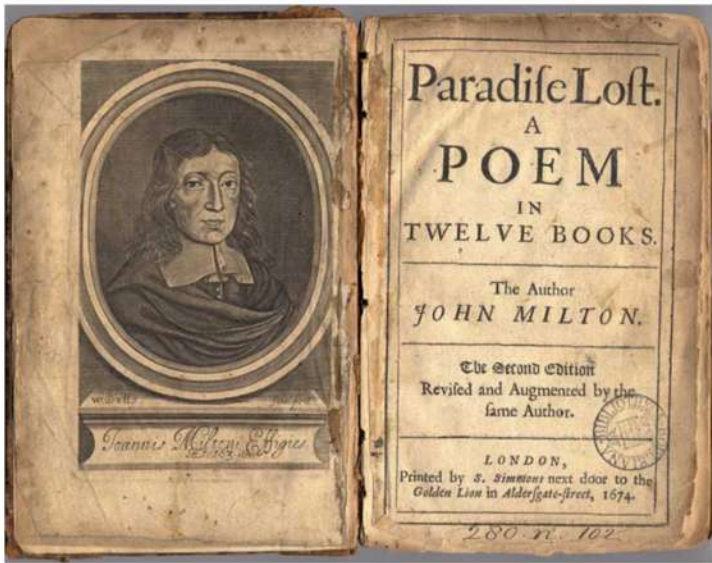
aj pre študentov anglistiky a amerikanistiky. Má za sebou viacero úspešných projektov zameraných na výskum piesňových textov a prekladov poézie, dokonca aj slovenských textov do angličtiny. Doposiaľ mu vyšlo niekoľko vedeckých monografií (*K poetike umeleckého prekladu*, *Preklad pod lupou*, *Aspekty piesňového textu* či *Slovenská poézia v anglických knižných prekladoch*).

Marián Andričík je členom viacerých redakčných rád vedeckých a umeleckých časopisov. Pred svojím univerzitným pôsobením pracoval niekoľko rokov ako redaktor časopisu *Dotyky*. V tom čase mu vyšla jeho debutová zbierka básní *Skúška správnosti*; stredobodom jeho záujmu však bol a je umelecký preklad – prózy a poézie anglických a amerických autorov. Preložil a vydal výbery z poézie klasikov Williama Blaka či Johna Keatsa, beatnikov (r. 2010 vyšla jeho antológia *Beatníci*) a ďalších (Andrew Motion, Hayden Carruth). Z prozaických textov je autorom prekladu diel Johna Grishama, Stephena Kinga, Arthura Conana Doylea, príbehov a rozprávok Teda Hughesa aj známeho *Tracyho tigra* Williama Saroyana. Za jeho najväčší úspech však možno označiť preklad veľkolepého barokového eposu Johna Milтона *Stratený raj*.

Stratený raj patrí k najvýznamnejším dielam svetovej literatúry. Prebásniť tento biblický epos pozostávajúci z 10 565 veršov trvalo Mariánovi Andričíkovi asi tri roky a súčasťou knihy je aj rozsiahly poznámkový aparát, kalendárium a doslov, čo bola takisto poriadna „mravčia“ práca. Ide o historicky prvý slovenský preklad tohto významného diela; nečudo, že sa do toho za vyše 350 rokov existencie textu (epos v anglickom origináli s názvom *Paradise Lost* vyšiel r. 1667) nikto nepustil: Miltonov jazyk je archaický, vzdialený od súčasnej angličtiny, navyše epos je napísaný tzv. blankversom, ktorý má svoju špecifickú štruktúru. Hoci kniha uzrela svetlo sveta v r. 2020, Marián Andričík vraj túto ideu v hlave nosil už od svojich vysokoškolských štúdií, teda bezmála tri desaťročia. Za jeho odhodlanie a úžasný prekladateľský počin mu patrí obrovské uznanie – a to na seba nenechalo dlho čakať. Stal sa totiž laureátom ocenenia Krištáľové krídlo v kategórii Publicistika a literatúra za r. 2020. „Marián Andričík dokázal, že je majstrom prekladateľského triatlonu: má výbornú znalosť jazyka, imagináciu a zručnosť básnika a trpezlivosť tvorcu – remeselníka“ – uvádza sa na webovej stránke Krištáľového krídla. *Stratený raj* má svoje pokračovanie a jeho slovenský preklad by mal v najbližšom čase vyjsť.

Miniepos *Paradise Regained* bude v slovenčine niest' názov *Vrátený raj* a vyjde opäť vo vydavateľstve Modrý Peter v jednom zväzku spolu s Miltonovou knižnou drámou *Samson bojovník*.

Zdroj: <https://dragonfly.eco/paradise-lost-john-milton/>

Zdroj: archív vydavateľstva Modrý Peter

Naša knižnica má to šťastie a česť, že s Mariánom Andričíkom a aj jeho manželkou Markétou, takisto literárnou vedkyňou a docentkou na FF UPJŠ, intenzívne roky spolupracuje. Či už pri literárnych súťažiach alebo rôznych festivaloch. Marián je členom odbornej poroty súťaže *Literárne Košice*, v ktorej hodnotí práce mladých nádejných básnikov, a teda sa dokáže priblížiť aj detskému čitateľovi a malému spisovateľovi a posunúť ho tým správnym smerom. V podobnom duchu spolupracuje aj s inými knižnicami a podobnými kultúrnymi inštitúciami na Slovensku.

Marián Andričík je profesor, vedec, úspešný prekladateľ, prodekan, člen vedeckej rady na univerzite, redakčných rád, odborných porôt a komisií literárnych súťaží. Krištáľové krídlo je jeho síce najvýznamnejšie, ale zďaleka nie jediné ocenenie. Napriek tomu všetkému je jeho vystupovanie nesmierne skromné a pokorné a vždy sa v akejkoľvek situácii správa priateľsky a s humorným nadhľadom. Tešíme sa, že neopomína našu knižnicu a dokonca je našim oddaným čitateľom spolu so svojou manželkou a dvoma synmi. A keď nie je ponorený v knihách, je dosť možné, že sa vám ho podarí stretnúť niekde v lese – je totiž vášnivým hubárom... :-)

Dominika Petáková

NOVINKY z našej poličky

Gerda Muller

Rok zo života veľkého duba

Poznáte krásne celoilustrované leporelá ročných období od Gerdy Muller? Ak vášmu oku lahodia jej obrázky a nenáročný text, určite si nenechajte ujsť túto veľkoformátovú obrázkovú knižku s podobnou tematikou – príroda, cyklus ročných období, život zvieratiek a rastlín, človek ako súčasť prírody. Všetko sa točí okolo veľkého tristoročného duba, ktorý majú radi a v úcte všetky deti a aj dospelí. Okrem jednoduchého príbehu sa malý čitateľ dozvie niečo o tom, ako taký strom vyrastie, ako prežíva aj ako zistiť jeho vek. Spozná aj najbežnejšie rastlinky či huby a dozvie sa o zvieratkách, ktorých domovom sú stromy. Kniha je určená pre deti od 3 rokov.

Samuel Czambel

O Jankovi Polienkovi

ilus. Jana Kiselová-Siteková

Slovenský jazykovedec, básnik a prekladateľ Samuel Czambel žijúci na prelome 19. a 20. storočia okrem iného zbieral ľudové rozprávky. Objavil aj jednu o chlapčekovi, ktorého z dreva vykresal rezbár a z ktorého sa stalo ozajstné ľudské dieťa – Janko Polienko.

Čarovný príbeh o chlapčekovi a jeho láskavej a milujúcej mamičke, drakovi a dobrej husi, ktorá Jankovi pomôže, sa k vám teraz dostáva v nádhernej podobe, jemných, ale výpravných ilustráciách známej slovenskej ilustrátorky. Obrázky sú maľované na plátno a takto prenesené do knižky, pričom obsahujú aj útržky textu. Kniha z dielne vydavateľstva Buvik je určená deťom od 5 rokov.

Eva Luka

Jemňacinky/Brutálničky

Knižka básničiek od renomovanej slovenskej poetky Evy Luky je tzv. dvojknihou – dá sa čítať z oboch strán. Ako už hovorí názov, obsahuje básne jemné, milé, upokojujúce, ale aj trochu temnejšie až melancholické. Veď ako to už býva, sú šťastné a radostné dni, ale aj dni, keď sme smutní či bez nálady.

Aj tieto pocity s ohľadom na detskú dušu podchyťáva vo svojich básničkách a tiež ilustráciách Eva Luka.

Texty sú občas vystavané na nelogickostiach, ale prinútiť tak čitateľa, aby nad nimi viac premýšľal.

Knihu venovala svojim vnúčatám a vôbec všetkým veselým aj smutným deťom. Je určená pre deti od 7 rokov.

Povesti a legendy

Medzi láskou a smrťou

ANTON PIŽURNÝ
ilustroval
JURAJ BOCIAN

starší
školský
vek

Anton Pižurný

Povesti a legendy. Medzi láskou a smrťou

ilus. Juraj Bocian

Pätnásť príbehov o viac či menej známych postavách, hradoch, miestach na Slovensku si môžete prečítať v tejto relatívne útlej knihe. Dozviete sa aj o dávných zvykoch či dôležitých udalostiach, stretnete bájne bytosti (víly, bosorky, čarovné tátoše) a nájdete tu i poéziu. Autor napísal povesti z rôznych krajov Slovenska, napr. Levíc, Fil'akova, Budatínskeho hradu či Modrého Kameňa, a svojich čitateľov si kniha určite nájde medzi mladšími i staršími. Hľadáte niečo nové na Hviezdoslavov Kubín, ale zároveň chcete siahnúť po slovenských povestiach? Toto môže byť pre vás to pravé.

Jennifer L. Armentroutová

Z krvi a popola

Fantasy román s napínavým a nepredvídateľným dejom popretkávaným romantickými zápletkami určite zaujme tínedžerov aj dospelých. Hlavná hrdinka Poppy nesie na svojich pleciach budúcnosť a osud celého kráľovstva. Je tzv. nepoškrvnená, a teda sa k nej nemôže nik priblížiť, prehovoriť k nej či pozrieť sa na ňu. Do života jej však vstúpi strážca poverený jej ochranou Hawke, ktorý ale predstavuje pre Poppy pokušenie. Knihu úspešnej americkej autorky bestsellerov nepustíte len tak z ruky, pripravte sa na strhujúce boje, emócie, na vášň aj romantiku, ale aj na zradu a otázky života a smrti. Ide o prvý diel rovnomennej série.

young
adult

beletria
pre
dospelých

Až na ten koniec dobrý

PAVEL TOMEŠ

Pavel Tomeš

Až na ten koniec dobrý

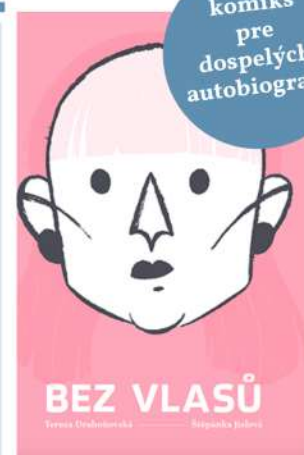
Kniha českého stand-up komika a fejtonistu Pavla Tomeša je označovaná ako humorný román o smrti a jeho „první tlustá kniha“. Tomeš vytvára naozaj humorné, absurdné až bizarné situácie, v ktorých sa postavy ocitajú, a napriek tomu, že spracúva vážne témy ako smrť, choroby či psychické problémy, poriadne sa pri jej čítaní nasmejete. Kniha získala Kosmas cenu čitateľov literárnej súťaže Magnesia Litera a jej pridanou hodnotou je, že prebal v tme aj sviety.

Tereza Drahoňovská – Štěpánka Jislová

Bez vlasů

Autobiografický komiks Terezy Drahoňovskej je zaujímavým svedectvom o vyrovnávaní sa s autoimunitným ochorením, pri ktorom v priebehu pár mesiacov úplne prišla o vlasy aj ochlpenie. Opisuje, ako k tomu došlo, ako reagovalo okolie aj ako sa ona sama musela zmieriť s faktom, že už nevyzerá ako predtým. Od padania vlasov cez zháňanie parochne až k uvedomeniu si vlastnej hodnoty a ženskosti aj napriek takej radikálnej zmene vzhľadu, týmto všetkým prevedie čitateľa Tereza. Kniha má byť aj povzbudením pre všetkých, ktorí sa s alopeciou potýkajú, alebo pre ich blízkych.

komiks
pre
dospelých/
autobiografia

Dominika Petáková

Mach a Šebestová na prázdninách

Leto a veľké prázdniny sa pre mnohých spájajú s cestovaním. Určite máte radi výlety, cesty a veľké výpravy. Aj dve naše postavičky z obľúbenej detskej knihy radi cestujú. Určite ich poznáte. Mach a Šebestová vlastnia navyše čarovné slúchadlo, ktoré im splní, čo im na očiach vidí... teda... čo od nich počuje. Celé leto sa oň naťahovali, lebo každý si želal ísť inam, a tak sa ocitli na mnohých zaujímavých miestach.

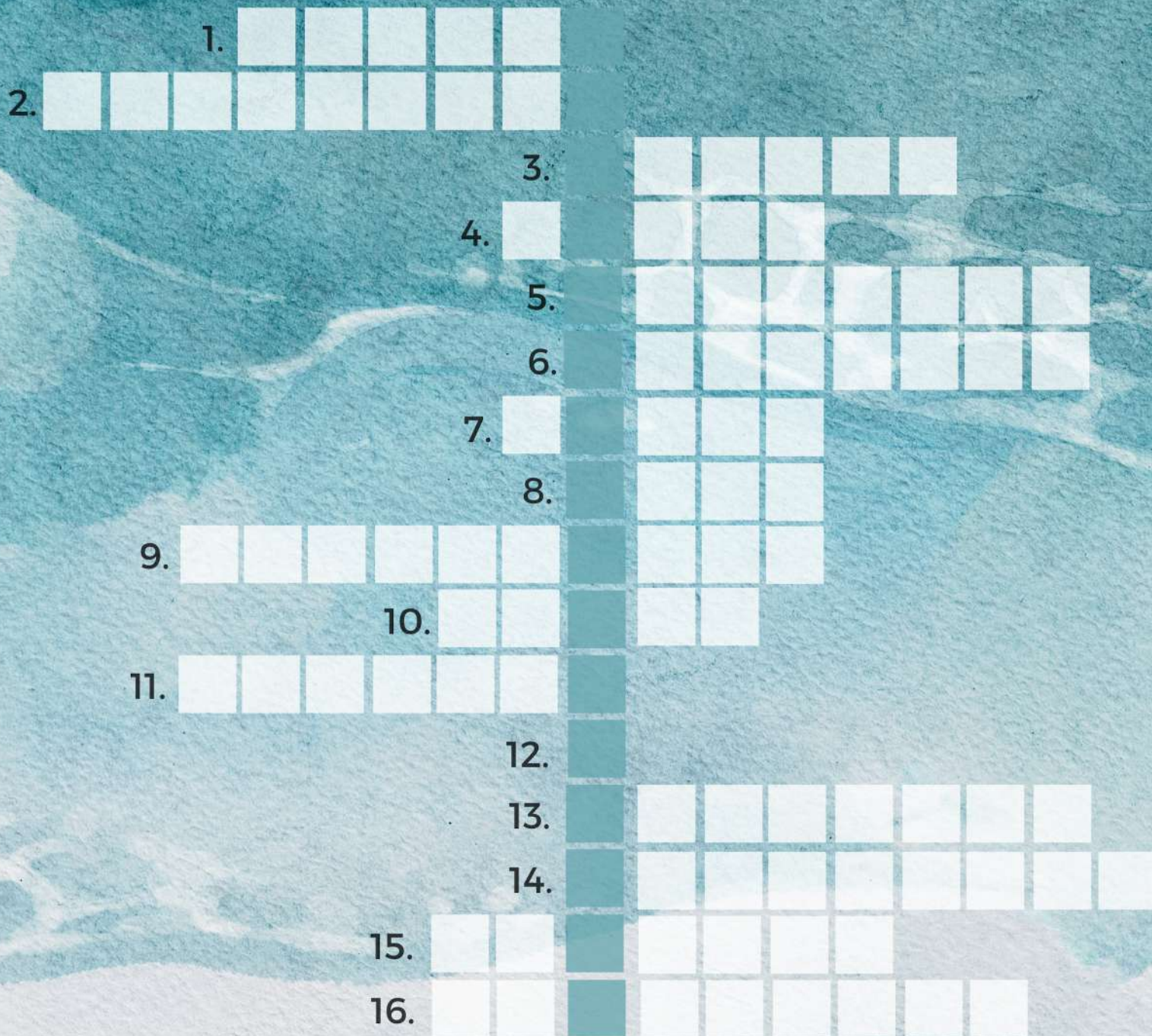
To prvé videli viac-menej náhodou. Bitku o slúchadlo vyhral Mach, no keď chcel povedať, kam si želá ísť, uhol sa Šebestovej, zakopol a ani sám nevedel, ako sa mu podarilo vysloviť to, čo slúchadlu povedal. Ono sa však neháda a povedalo, no prosím, ako chcete. A vzalo ich do studenej, nehostinnej krajiny a Šebestová na Macha zazerala. Napokon však z toho bol veľmi zaujímavý výlet, pretože sa ocitli priamo pri sopke!

Aj keď... dodnes nevedia vysloviť slovo, ktoré Mach omylom povedal do slúchadla.

A čo vy, dokážete to? Vylúštite tajničku a skúste...

1. mesto, v ktorom je naša knižnica
2. najlepšie by bolo, keby trvali dva roky
3. najlepšie sú so šľahačkou, ale aj bez
4. sladký, ľadový, ovocný s čokoládou
5. niečo, vďaka čomu dokážeme snívať
6. krajina vychádzajúceho slnka
7. na kúpalisku doň vedie tobogán
8. chrlia ju sopky a je horúca
9. hlavné mesto Slovenska
10. zabaví vás v cirkuse
11. farebný, škrieka a niektoré dokážu aj hovoriť
12. cudzokrajné písmeno, čo sa všetkému čuduje a nad sebou má oči (dve bodky)
13. obľúbená varená letná pochúťka
14. mamka ju spieva dieťaťku pred spaním
15. kedysi bol retiazkový, dnes vás vystrelí aj do neba
16. sladká maškrtka dobrá na raňajky, obed, večeru s čokoládou a šľahačkou

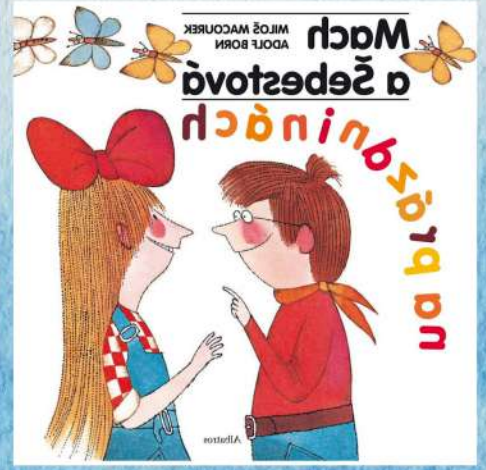
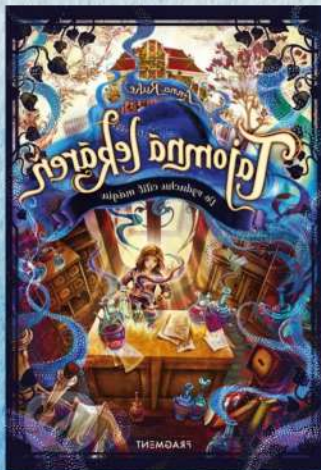

Na Islande chvíľu pobudli, pozreli si hlavné mesto Reykjavík, ochutnali jogurt skyr i žraločie mäso Hákarl a potom si slúchadlo vzala Šebestová. Mach sa smial, aby sa potkla, nech ich slúchadlo zasa prekvapí. Tá však presne vedela, kam chce ísť. Do najväčšieho detského kníhkupectva na svete, ktoré sa nachádza v Číne, hlavnom meste Peking. Má parádny názov, vylúštiš ho?

ABCD	EFGHI	J	K	L	M	N	O	P	Ö	R	S	T	U	V	X	Y	Z							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25

4 5 20 19 11 1   18 5 16 21 2 12 9 11 1

Teraz zazeral Mach, lebo vedel, ako dlho si jeho kamarátka bude vyberať. A vybrala si naozaj super čítanie, ktoré jej pripomenie letné dobrodružstvá, keď ich bude čítať po prázdninách. Ak si chceš prečítať názvy, pomôž si zrkadielkom.

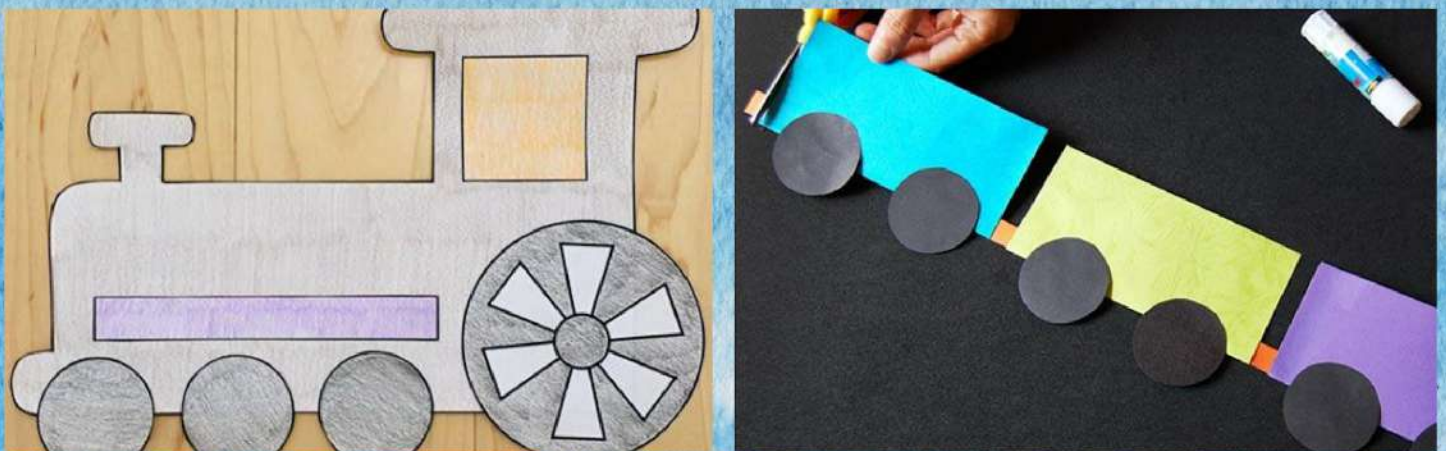
Z prázdnin si Mach a Šebestová doniesli nielen veľa zážitkov, ale aj fotiek. Mach si ich pozeral v mobile, ale Šebestová povedala: Ja chcem mať fotky na stene, aby mi pripomínali krásne letné zážitky. A tak si pripravila všetko potrebné na tvorenie a pustila sa do toho. Machovi sa to zapáčilo a pridal sa.

DOVOLENKOVÝ VLÁČIK

Potrebuješ:

Podľa makety si vystrihni rušeň. Z farebných papierov si nastrihaj vagóniky väčšie ako veľkosť fotky. Ak si netrúfaš, popros o pomoc mamku alebo ocka. Kružidlom si narysuj osem koliesok, ktoré si vystrihneš. Nalep kolieska a vagóniky spoj z opačnej strany pásikom farebného papiera. Vláčik podobne pripevni k rušni. Rušeň si môžeš vyfarbiť. Teraz nalep fotky na vagóniky. Celý výtvor vynikne najlepšie na stene, ale nerob to ty, popros ocka alebo mamku, aby ti s tým pomohli.

MORSKÉ DOBRODRUŽSTVO

Šebestová si doniesla aj veľa mušlí a rozhodla sa urobiť si pekný rámik.

Potrebuješ:

mušle

pravítko

ceruzku

výkres

lepiacu pištoľ

Mušle poriadne umy a nechaj uschnúť. Výkres si rozstrihni na dve polovice. Jednu si odlož. Na druhú narysuj 2,5 cm rám. Vnútro opatrne vystrihni. Na rámik, ktorý ti vznikol, si ponalepuj mušle. Keď uschne, vlep fotografiu na druhú polovicu a opatrne nalep rámik s mušľami. Takýmto spôsobom si môžeš urobiť rámik na dĺžku i na šírku.

KOMIKSOVO

Nová
rubrika

Za posledné roky nám do knižnice pribudlo množstvo komiksov a obrazových kníh, je po nich veľký dopyt, a to nielen u detí. Komiksy čítajú aj dospelí a ponuka je naozaj široká. Všetko o komiksoch a ich nových prírastkoch na policiach knižnice sa dozviete v riadkoch novej rubriky Komiksovo. V každom čísle vám detailnejšie predstavíme tri komiksy či obrazové knihy, ktoré si, podľa nás, stojí za to prečítať, respektíve poprezerat'.

Popularita komiksu na Slovensku za posledných 30 rokov narástla. V predrevolučných časoch sa mu nedostávalo takej vážnosti ako iným umeleckým médiám, bol nielen prehliadaný, ale aj zaznávaný. Vnímal sa skôr ako zábava pre deti či tínedžerov, podradný príbuzný klasických kníh či ako nový výtvar amerického kapitalizmu. História zobrazovania deja v obrazoch je však stará ako samotné ľudstvo. Za prvé komiksy by sme mohli považovať už jaskynné maľby, egyptské reliéfy alebo fresky v kresťanských kostoloch.

Za historický dátum vzniku moderného komiksu sa považuje rok 1896, keď bol v prílohe denníka *New York World* uverejnený prvý príbeh chlapca Yellow Kid. Humoristické komiksy vychádzali v prílohe týchto novín na pokračovanie. Boli to príbehy z newyorskej chudobnej štvrte, v ktorých hlavný hrdina prežíval každodenné trampoty. Mali už formát dnešných moderných komiksov, len prehovory hlavného hrdinu boli umiestnené, namiesto bublín, na jeho žltej košeli. Komiks zvyšoval počty predaných kusov novín, pretože príbehom v obrázkoch rozumelo aj množstvo prisťahovalcov, ktorí neovládali angličtinu. Komiksy mali hlavne humorný charakter vo forme krátkych pásov, stripov – odtiaľ dostal názov, z anglického comic strip, teda humorný pás (frankofónna oblasť používa výraz bande dessinée znamenajúci kreslené pásmo, japonský komiks sa označuje výrazom manga). Z krátkych stripov a príloh v novinách sa komiksy prepracovali až k svojmu vlastnému formátu. Boli tlačene na najlacnejší dostupný papier a predávané ako krátke zošity na pobavenie čitateľov. Začiatkom druhej svetovej vojny J. Siegal a J. Shuster vymysleli superhrdinský žáner (Superman), čím vybudovali základný kameň dnešného komiksového priemyslu.

Komiks býva často mylne označovaný za žáner literatúry, no v skutočnosti je to umelecké médium presahujúce literárne hranice. Obsahuje v sebe ako literárnu, tak aj obrazovú zložku, a až toto médium možno ďalej deliť na mnoho žánrov. Napriek tomu, že akčné komiksy so superhrdinskou tematikou sú takmer synonymom komiksu, žánrová pestrosť komiksov sa tým zďaleka nevyčerpáva.

Základom komiksu je príbeh zakreslený do po sebe idúcich polí, väčšinou ohraničených rámčekom. Prezerajú sa spravidla zľava doprava a zhora nadol. Čitateľ ich môže vnímať obdobne ako zábery filmu, striedajú sa pohľady na celok a detail. Paralelne sa môžu odohrávať dve dejové línie alebo aj dve časové roviny. Čitateľ si musí aktívne prepájať po sebe idúce polia, predstavovať si a premýšľať, čo zostalo mimo záberu. Napriek tomu, že existujú komiksy bez textu, pre väčšinu komiksov je typická kombinácia obrazového rozprávania a priamej reči. Dialógy sú štandardne zapísané v bublinách tzv. hovoriacich (neutrálny prehovor), mysliacich (nevypovedané myšlienky) alebo kričiacich (vyjadrujú negatívne emócie).

Pre komiks sú charakteristické aj rôzne zápisy zvukov, vo forme citosloviec sa zapisujú väčšinou mimo bublín a sú farebne zvýraznené. Reč rozprávača býva v malom rámečku umiestnenom pod poľom. Upresňuje, kedy a kde sa dej odohráva, alebo prepája jednotlivé časti príbehu. Komiks vzniká, podobne ako film, na základe scenára, ktorý obsahuje text bublín aj podrobný opis scén. Každý obrázok v rámečku by mal byť podrobne popísaný vrátane pohľadu na hrdinu či objekt. Scenárista musí výtvarníkovi detailne priblížiť svoju myšlienku, nevymýšľa teda len dej, ale aj jeho rozvrhnutie na stránku a do jednotlivých polí, často predkreslí aj rozvrhnutie do tzv. storyboardu.

Kresliar je plnohodnotným spolutvorcom, ktorý scenár dotvára, vdychuje mu život. Na základe textového rozpisu scén si zvolí výtvarné stvárnenie, do ktorého vkladá svoj pohľad na príbeh. V rámci jedného komiksového príbehu sa môže meniť výtvarná technika, striedať čiernobiele a plnofarebné pasáže. Výtvarná zložka rozpráva príbeh a kóduje ho do celej palety obrazových znakov, preto je potrebné, aby sa ich čitateľ naučil čítať a rozumel ich významu.

Komiks obsahuje napríklad množstvo piktogramov, ktoré by však mali byť zrozumiteľné každému. Kresliari v komiksoch často využívajú aj tzv. speed-lines a motion-lines – čiary naznačujúce pohyb, ktoré tvoria dynamiku obrazu, napríklad pohyb guľky z hlavne pušky či hrdinu, ktorý sa chveje od zimy. Pomocou rôzneho výberu písma môže autor taktiež vyjadrovať charakter a intenzitu zvuku či spôsob, akým bolo niečo vyslovené.

Keďže nemožno popísať, ako postavy hovoria, ich intonáciu či emotívne zafarbenia reči, znázornenie zostáva na výtvarnom poňatí, preto sú pre komiks charakteristické napäté výrazy tváre či výrazné gestá. Jednotlivé postavy zvyknú byť zobrazené čo najviac odlišne, aby boli spoznatel'né. Pri farebných komiksoch má farba dôležitú úlohu symbolu, dokresľuje totiž atmosféru a výraz. Existujú však aj komiksy čierno-biele, ich tlač je oveľa lacnejšia než farebná. Mnohé japonské mangy sú tlačené na lacnejší, menej kvalitný papier ako komiksy západného typu, sú však preto aj omnoho dostupnejšie.

Výtvarná časť tvorby komiksu býva spravidla rozdelená do troch častí – pencils (ceruzové kreslenie), coloring (vyfarbovanie) a inking (zvýrazňovanie). V závere nasleduje lettering – doplnenie textových bublín a polí do komiksu.

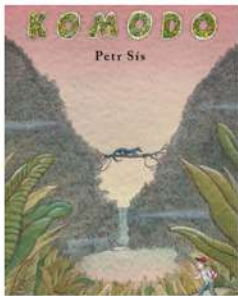
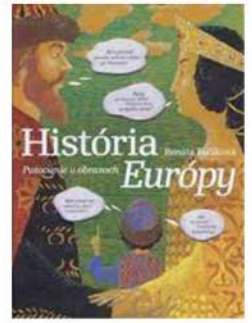
Na policiach knižnice nájdete komiksy pre každú vekovú kategóriu, rôznych žánrov a tém. Zastúpenie u nás majú klasické komiksové zošity o superhrdinoch od najväčších amerických vydavateľstiev ako Marvel a DC, ale aj undergroundové či filozofické komiksy.

Na popularite naberá japonská manga, ktorá sa tradične číta odzadu a zaujme špecifickou estetikou. Z tohto typu komiksov u nás nájdete titul *Alita, bojový anjel* – sci-fi príbeh o bojovom robotovi z vrakoviska – či sarkastický *One Punch Man* o hrdinovi s až príliš silnou pravačkou.

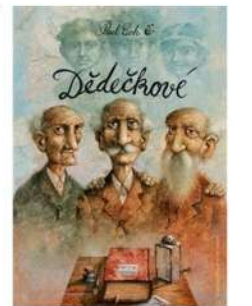
Široké zastúpenie u nás majú náučné komiksy prevažne na historické témy: o zamatovej revolúcii, berlínskom múre, histórii lekárstva, o Komenskom či Prahe. Obzvlášť vydarená je rozsiahla *História Európy* od Renáty Fučíkovej. Zaujímavé sú biografické tituly často reflektujúce drámy osobného života či autentický zážitok veľkých dejín. Spracúvajú život významných politikov (Horáková, Štefánik), umelcov (Kafka, Cave), ale aj tému nacizmu – komiksový *Denník Anny Frankovej* či slávny grafický román *Maus* o živote autorovho otca, ktorý sa dostal z koncentračného tábora.

Prečítať si u nás môžete komiksové spracovanie svetových klasík ako *Rómeo a Júlia* (v manga štýle), *Ostrov pokladov*, *R. U. R.*, *Kytice* a klasických aj ľudových rozprávok. Pre čitateľov siahajúcich po náročnejšom čítaní máme psychologicky a filozoficky ladené tituly (*Introvertka v hlučnom svete*, *Mačky nie sú ovce*), tituly o partnerských vzťahoch (*Simon a Luise*), spracúvajúce témy komunity LGBTI (*Motýliky*) či o šikane a depresii (*Jana, líška a ja*, *Vo vlnách*). České vydavateľstvo spoločenských hier Rexport vydáva knihy v edícii Komix, v nŕmž jsi hrdinou. V ich westerne *Zapadákov* a krimitrileri *Unesená* si môžete vytvoriť svoju postavu a sami si vybrať, ako sa bude dej vyvíjať, pričom zbierate body. Detektívnu zápletku ponúkajú aj tituly *Na odstrel* a *Všetky tie svety*. V ponuke prevažujú zahraničné tituly, no nájdeme tu aj knihy od známych slovenských komiksových tvorcov Viktora Kubala, Daniela Majlinga, košičana Mikuláša Podprockého a ďalších.

Mladších čitateľov u nás čaká rovnako široký záber. *Bublifuk* s podtitulom revue pro holky a kluky pre deti pripravuje Jiří Wolker Procházka a Klára Smolíková, od ktorých v knižnici nájdete aj vydarené náučné tituly. Pre žiakov základných škôl pripravujeme interaktívny program s ich e-učebnicou *Jak vyzrát na komiks* a pracovnými listami. Knižnica detom ponúka viacero ďalších vkusných komiksov od českých autorov. Deti, ktoré stále bavia dinosaury, u nás nájdú tri komiksy o ich živote, ale siahnuť môžu aj po klasikách ako *Tintinove dobrodružstvá*, *Yakari* alebo populárnom titule *Ako si vycvičiť draka*.

Popri komiksoch u nás nájdete aj obrazové knihy, v ktorých sa rovnako pracuje so slovom aj obrazom, no nemá pravidlá vymedzené tak striktné ako komiks. Väčšinou pracuje s kratšou fabulou a menším množstvom obrazov bez rámečkov, ktoré sú často sugestívnejšie a symbolickéjšie než tie komiksové. Za zmienku stoja predovšetkým knihy od českých autorov Pavla Čecha a Petra Šisa. Obaja pracujú so špecifickými témami a používajú vlastnú symboliku, ktorá čitateľa očarí a privedie k zamysleniu.

Špecifickým médiom sú knihy bez slov alebo silent books (v preklade z angl. „tiché knihy“), v ktorých je jedinou zložkou obraz. Jednotlivé obrazové výjavy teda musia byť, s ohľadom na obsah, vytvárané starostlivejšie. Autori pracujú predovšetkým s mimikou a gestikou postáv, vyjadrením atmosféry, emócií a činov, obraz na nás musí prehovárať. Na porozumenie tomuto typu literatúry nepotrebujeme vedieť čítať a nestavia nám ani bariéry v podobe cudzích jazykov, sú preto veľmi univerzálne, na porozumenie však potrebujeme sústredené prezeranie a interpretácia bez pomoci textu môže byť pre niekoho tvrším orieškom.

Vizuálna gramotnosť, teda schopnosť porozumieť významu obrazového znázornenia, je úzko previazaná s čitateľskou gramotnosťou. Okrem základných čitateľských kompetencií si čitatelia osvojujú schopnosť porozumieť postupnosti udalostí, interpretovať neverbálne vyjadrovanie, rozpoznať zápletku. Čitateľ je nútený si domýšľať, čo sa odohráva medzi jednotlivými výjavmi, vracia sa, premýšľa, predstavuje si a odhaľuje zašifrovaný význam. Vďaka vizualizácii, skratke a vtipu dokážu obrazové knihy a komiksy sprostredkovať aj náročné a komplexné témy a vďaka svojej atraktivite majú veľký potenciál posilňovať záujem a motiváciu žiakov o čítanie. Poslúžia aj ako zaujímavé rozšírenie preberaných tém na vyučovaní – na výber je z veľkého množstva populárno-náučných publikácií.

KNIŽNIČNÝ PARLAMENT

zastupuje všetkých detských čitateľov

Kde bolo, tam bolo, za siedmimi košickými kopcami a tisíckami políc s knihami, bolo raz jedno kráľovstvo nazývané Knižnica pre mládež mesta Košice. Základ tohto kráľovstva tvorili deti a medzi ich najobľúbenejšie činnosti patrilo čítanie kníh, rozprávanie sa o knihách a odporúčanie kníh svojim rovesníkom. Aby kráľovstvo fungovalo v harmónii, prekvitalo nápadmi a získavalo stále nových čitateľov, volili si v ňom pravidelne nového kráľa alebo kráľovnú. Na trón nemohol zasadiť len tak hocijaký „knižný povalač“. Na získanie kráľovskej koruny bolo potrebné zdolať tri náročné úlohy, ktoré preverili vedomosti, odvahu a sčítanosť záujemcov o trón.

Ten si vo férovom súboji s mečmi, teda pardon – s knihami, vybojoval Gregor Černický. Gregor od malička vo voľnom čase „hltal“ slovníky a všelijaké tajomné knihy a v záverečnom súboji prevalcoval svoju konkurenciu múdrymi slovami, ktorým niekedy nerozumeli ani najvyšší vládcovia kráľovstva.

Gregor nedostal za manželku žiadnu princeznú, nemal na to predsa ešte vek, vyslúžil si však tašku plnú kníh a stal sa novým „hlasom“ detských čitateľov nášho kráľovstva.

A tak zazvonil zvonec a... no nie, rozprávke veruže koniec nebol, nikomu sa predsa nechce vládnuť osamote. Tá naša rozprávka sa tu iba začína...

Po skončení tohtoročnej súťaže o titul kráľ detských čitateľov sme v Knižnici pre mládež mesta Košice zostali s veľmi zmiešanými pocitmi. Na jednej strane sme cítili obrovskú radosť z nášho nového kráľa Gregora, na druhej strane nám bolo nesmierne ľúto, že sme korunovať nemohli všetkých finalistov.

Tento rok sa totižto do finále prebojovala naozaj silná zostava mladých čitateľov, ktorým okrem čitateľských zručností nechýbala ani poriadna dávka odvahy, zmyslu pre humor a komunikačných schopností. Slovo dalo slovo a nakoniec sme rozhodli – Gregor (a naša knižnica) dostanú svoj vlastný knižničný parlament.

Začalo sa teda veľké pátranie po našich zvyšných finalistoch, ktorých už v tom čase naplno pohltili školské a čitateľské povinnosti. Na naše veľké potešenie sa ku Gregorovi pridala Alžbetka, Emka, Miška a Nelka. A potom sa to všetko začalo...

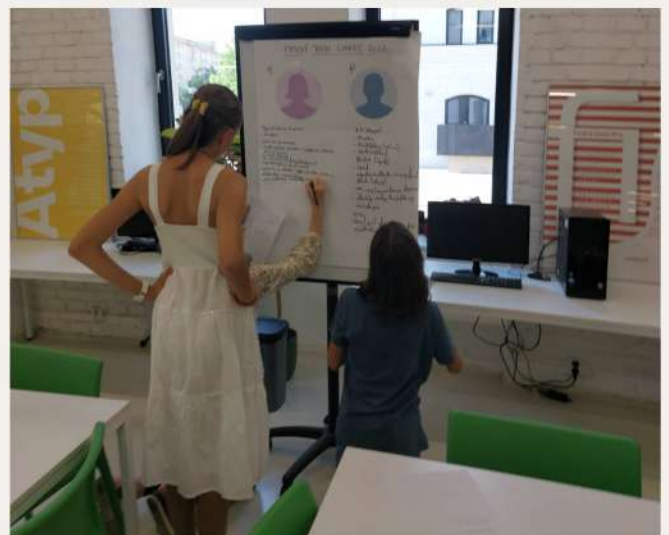
Pred prvým stretnutím sme mali veľké obavy. Ale aj rovnako veľké očakávania. Budú s nami chcieť spolupracovať? Budú si v rámci skupiny rozumieť? Dokážeme spolu vymyslieť niečo nové a zaujímavé?

Áno, áno, áno... Všetky naše otázky boli zodpovedané tak, ako sme dúfali. Knižničný parlament zafungoval priam rozprávkovko. Od prvého stretnutia sme ich nešetrili a po úvodnom zoznámení sme začali s tvrdou prácou. V rámci spoločného brainstormingu sme sa snažili prísť na to, ako urobiť knižnicu ešte atraktívnejšou pre mladších čitateľov či ako k nám prilákať nečitateľov. Rozhodli sme sa s taktiež, že spoločne dodáme novú formu aj súťaži *Kráľ detských čitateľov*, vďaka ktorej vlastne parlament vznikol. Farebných lístočkov, na ktoré sme písali naše nápady, bolo neúrekom, a keby bolo toho času o trochu viac, určite nimi oblepíme aj celú knižnicu.

Ani na druhom spoločnom stretnutí nebola núdza o nápady. Tentokrát sme už riešili skutočný hlavolam, problém, s ktorým sa potýka asi každá knižnica – ako dostať do knižnice mladých ľudí? Diskusia na túto tému bola naozaj vášnivá, až sme sa niekedy obávali, či nám nevzbĺknu niektoré z našich obľúbených kníh. Našťastie, ustáli sme to my aj naše knihy. Zhodli sme sa, že táto úloha je naozaj tvrdým orieškom, a ako každá správna veľká výzva, nepôjde to vyriešiť len tak, z minúty na minútu. Toho času však máme veľa, veď sme stále iba na začiatku a malými krôčikmi sa postupne budeme snažiť ukázať svetu, že knižnice sú magickým miestom, kde si každý dokáže nájsť ten svoj príbeh. Pomáhať nám budú aj ambasádori knižnice, s ktorými máme rovnako veľa plánov a vízií do budúcnosti.

To, ako sa nám bude dariť, môžete sledovať aj vy, naši čitatelia. O každom našom menšom či väčšom krôčiku sa určite dočítate v časopise *Svet (z) kníh*, na sociálnych sieťach alebo webovej stránke knižnice.

Natália Malíková

BUĎTE VČAS INFORMOVANÍ
O NOVINKÁCH, PODUJATIACH
A PROJEKTOCH

PRIHLÁSTE SA
NA WWW.KOSICEKMR.SK

KNIŽNICA PRE MLÁDEŽ
MESTA KOŠICE

AKADÉMIA MODERNÉHO KNIHOVNÍKA 2022

SEPTEMBER
22. – 23.

VIAC INFO NA WWW.KOSICEKMK.SK

FOND NA PODPORU UMENIA JE
HLAVNÝM PARTNEROM PROJEKTU

Z verejných zdrojov podporil

u. fond
na podporu
umenia

Knižnica
pre mládež
mesta Košice

KOŠICE

Krajina
čitateľov

Slovenská
asociácia
knižníc

Spoločnosť slovenských
knihovníčiek a knižníc
Krajina čitateľov

22. SEPTEMBER

8:15

PhDr. KAMILA PREXTOVÁ, MBA (KMK Košice)

ÚVODNÉ SLOVO

8:20 - 9:20

doc. Ing. MIRIAM ŠEBOVÁ, PhD. (TU Košice)

PRIESKUMY S ČITATEĽMI, PREČO A AKO NA NE?

9:30 - 10:30

Mgr. TOMÁŠ ULEJ (Martinus)

AKO VYSTAVOVAŤ KNIHY, ABY ZAŽIARILI?

10:40 - 11:30

Mgr. VIKTÓRIA MARCINOVÁ, PhD. (Krajina čitateľov)

AKO ČO NAJLEPŠIE ODPORÚČAŤ KNIHY

11:30 - 12:30

PaedDr. LUCIA ŠEPELÁKOVÁ, PhD. (PU Prešov)

KOMPAS NA DIEŤA 21. STOROČIA

PROGRAM

23. SEPTEMBER

8:20 - 9:20

prof. PhDr. OLGA ZÁPOTOČNÁ, CSc. (SAV Bratislava)

PREČO DEŤOM ROBI PROBLÉM ČÍTANIE S POROZUMENÍM A ČO SA S TÝM DÁ ROBIŤ

9:30 - 10:30

PhDr. L'UDMILA HRDINÁKOVÁ, PhD. (UK Bratislava)

KONTEXTY A ZDROJE ROZVOJA ČÍTANIA DETÍ A MOŽNOSTI KNIŽNÍC

10:40 - 11:40

PAVEL HRICA (Cesta von)

AKO NADCHNÚŤ NIEKOHO, KTO OD NÁS NIČ NEPOTREBUJE

ZÁZNAM Z WEBINÁRA
NÁJDETE AJ NA
YOUTUBE
KNIŽNICE PRE MLÁDEŽ
MESTA KOŠICE

Svet (z) knih

september 2022

Číslo III | Ročník II | ISSN 2729-8426